

Hur lättläst är en lättläst text?

Analys och jämförelse av en svensk text
och dess lättlästa version i teori och praktik

Jessica Badenius

VT 2015

Examensarbete, 15 hp

Svenska med inriktning mot språkkonsultverksamhet, 180 hp

Examinator: Jonas Carlquist

Is an easy-to-read text really easy to read?

An examination comparing a text and it's easy-to-read version
from a Swedish webbsite

Sammandrag

I föreliggande examensarbete undersöks hur lättläst en lättläst text är. För detta görs en analytisk undersökning av en svensk kommuns webbsida och dess lättlästa version beträffande struktur, innehåll och läsbarhet. Sedan jämförs analysernas resultat. Den lättlästa textens användbarhet undersöks genom en empirisk undersökning, en enkät, i en SFI-klass, vilken är en del av mottagargrupperna i behov av lättlästa texter. Undersökningen visar att den lättlästa texten i teorin är lättare att förstå. Detta resultat kan dock inte styrkas i enkätundersökningen. Den lättlästa texten visar sig vara för svår för mottagargruppen. Officiella riktlinjer för att skriva lättläst och mer forskning inom detta område behövs för en ökad tillgänglighet för människor som behöver lättlästa texter, vilket är mer än var femte person.

Sökord: Lättläst, läsbarhet, svenska som andraspråk

Innehåll

Sammandrag.....	2
1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Myndigheten för tillgängliga medier	7
1.3 Utbildning i svenska för invandrare (SFI)	7
1.4 Avgränsningar	8
1.5 Undersökningens upplägg	8
1.6 Allmänna definitioner.....	8
1.6.1 Originaltext.....	8
1.6.2 Lättläst text	8
1.6.3 Elev	8
2 Syfte och frågeställningar	9
2.1 Syfte	9
2.2 Frågeställningar	9
3 Tidigare forskning	9
3.1 Lättläst	9
3.1.1 Riktlinjer för lättlästa texter	10
3.1.2 Tidigare forskning om lättläst	11
3.1.3 Kritik gällande lättläst.....	13
3.2 Tidigare forskning om svenska som andraspråk	13
3.2.1 Olika forskningsansatser.....	13
3.2.2 Andra faktorer som påverkar andraspråksinläringen.....	14
4 Teori och begrepp.....	14
4.1 Olika språkinläringsteorier	15
4.1.1 Teorin om interimspråket.....	15
4.1.2 Kognitiva språkinläringsteorier.....	15
4.1.3 Teorin om den universella grammatiken.....	16
4.2 Viktiga begrepp	17
4.2.1 Grafisk form	17
4.2.2 Den textuella strukturen	17
Lexikogrammatik	17
Textbindning	17
Komposition.....	18

5	Material	18
6	Metod	19
6.1	Analytisk undersökning	19
6.1.1	Analysmodeller	19
6.2	Empirisk undersökning	21
6.2.1	Deltagare	21
6.2.2	Undersökningens upplägg	21
7	Textanalyserna	22
7.1	Analys av Originaltexten	22
7.1.1	Grafisk form	22
7.1.2	Textens struktur	22
7.1.3	Läsbarhet enligt LIX	26
7.2	Analys av den Lättlästa texten	26
7.2.1	Grafisk form	26
7.2.2	Textens struktur	27
7.2.3	Läsbarhet enligt LIX	30
7.2.4	MTM:s riktlinjer	30
7.3	Jämförelse av de båda analyserna	31
8	Enkät	32
8.1	Deltagare	32
8.2	Genomförande	32
8.3	Resultat	32
8.3.1	Del 1	34
8.3.2	Del 2	35
9	Resultat och sammanfattande slutsatser	39
9.1	Texternas struktur	39
9.2	Texternas innehåll	40
9.3	Den Lättlästa texten i praktiken	40
9.4	Sammanfattning	41
10	Diskussion	42
10.1	Begränsningar i min undersökning	42
10.2	Framtida behov och forskning	42
11	Litteraturförteckning	44
11.1	Tryckt litteratur	44
11.2	Elektroniska källor	44
12	Bilageförteckning	46

Bilaga 1 Originaltext	i
Bilaga 2 Lättläst text	iii
Bilaga 3 Originaltext rad-och meningsnumrerad	iv
Bilaga 4 Lättläst text rad- och meningsnumrerad	vi
Bilaga 5 Enkät Originaltext	vii
Bilaga 6 Enkät Lättläst text	xi
Bilaga 7 Schema över Originaltextens fundament	xv
Bilaga 8 Tematisk bindning Originaltext.....	xvi
Bilaga 9 Schema över den Lättlästa textens fundament.....	xvii
Bilaga 10 Tematisk bindning Lättläst text	xviii

1 Inledning

Under min treåriga utbildning till språkkonsult har jag lärt mig mycket om klarspråk¹ och att skriva på ett vårdat, enkelt och begripligt sätt. En del av utbildningen ägnades åt svenska som andraspråk och även lättläst svenska. Dessa områden väckte särskilt intresse hos mig eftersom jag själv inte har svenska som modersmål.

Idén till att undersöka hur lättlästa de lättlästa texterna verkligen är fick jag då min sambo, som även han inte har svenska som förstaspråk, flyttade till Sverige för ett antal år sedan. Som nybörjare på ett främmande språk var det svårt för honom att ta del av information, framförallt på myndigheters hemsidor eller i utskick. Vid denna tidpunkt hade jag kommit så långt i min svenska att jag kunde hjälpa honom med att förstå texterna. Att översätta texter till hans modersmål var dock inte alltid aktuellt då han skulle lära känna och lära sig förstå det svenska språket. Vi använde oss då av de lättlästa varianterna av texter när sådana versioner fanns. Men ofta upplevde jag att det saknades innehåll och jag kände mig inte alltid nöjd med de lättlästa texterna. Naturligtvis var texterna enkla, men denna enkelhet skapade ibland en känsla av att det saknades djup i texten. Jag upplevde även att lättlästa texter inte innehöll samma information och genererade samma läsglädje som med en vanlig text. Denna upplevelse väckte ett intresse i mig att vilja undersöka hur lättlästa texter fungerar för en grupp personer med svenska som andraspråk. Vidare är detta ett väldigt intressant och mycket lite utforskat område. Med denna uppsats fick jag nu möjlighet att forska mer inom detta område. Med hjälp av vetenskapliga undersökningar kunde jag nu hitta resultat som kunde styrka eller motbevisa känslan jag hade när jag varit i kontakt med lättlästa texter.

Dessutom är det en demokratisk fråga att tillhandahålla samhällsinformation för alla människor i Sverige, vilket också fastslås i språklagen (2009:600). Då Sverige har många invandrare, asylsökande, gästforskare osv. som inte kan ta till sig vanliga texter blir frågan om tillgång till information genom lättlästa texter en viktig språkpolitisk fråga.

1.1 Bakgrund

Inom klarspråksarbetet strävar man efter att skriva texter som är lätta att läsa och förstå. I Språklagen § 11 står det att ”Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt” (2009:600). I sin uttolkning av språklagen förklarar *Språkrådet* denna paragraf närmare (Språkrådet 2010:9):

Med vårdat språk menas att språket ska följa den officiella språkvårdens rekommendationer och kunna förstås av den enskilde. Det kräver ett enkelt språk, det vill säga ett språk utan svårbegripliga ord och med en enkel och tydlig grammatisk uppbyggnad. Med begripligt språk menas att språket ska vara anpassat så att mottagaren bör kunna förstå.

---

¹ Definition enligt Nationalencyklopedin: *Språk som är tydligt och begripligt för den avsedda mottagaren* (Nationalencyklopedin 2015:klarspråk).

För vissa personer räcker dock inte dessa texter på klarspråk då deras kunskap att läsa texter i viss utsträckning är begränsade. De behöver ännu lättare texter för att kunna ta del av information och eftersom alla ska ha tillgång till all information finns lättlästa texter. Lättlästa texter riktar sig till olika målgrupper med olika krav på texter. Som målgrupp räknas bl.a. personer med kognitivt funktionshinder, dyslexi, annat förstaspråk, men även äldre och ungdomar (Sundin 2007:159ff).

En tydlig och enhetlig definition av lättläst är i dagsläget inte utarbetad. Inte heller finns det lagstadgade krav att förmedla information på lättläst. Däremot har riktlinjer och tips hur man skriver lättläst utarbetats av olika forskare och myndigheter. I och med att riktlinjerna varierar är lättlästa texters utformning inte enhetliga och de ställer därmed olika höga krav på läsaren.

1.2 Myndigheten för tillgängliga medier

År 1968 började Skolöverstyrelsen ett projekt att skriva lättlästa böcker, s.k. LL-böcker. LL-böcker ges ut än idag och kännetecknas av att de i form och innehåll är anpassade för människor med olika typer av lässvårigheter (Nationalencyklopedin 2015:LL-böcker). År 1984 undersökte den statliga taltidningskommittén hur nyhetsförmedling till begåvningshandikappade och andra lässvaga kunde ske. Samma år gavs tidningen 8 SIDOR, en tidning med enbart lättlästa texter, ut för första gången. Tidningen skulle på försök ges ut under några års tid. Tre år senare beslutade regeringen att tidningen skulle fortsätta ges ut. År 2015 hade 8 SIDOR funnits i över 30 år och fortfarande skickades 9500 exemplar ut en gång i veckan (8 SIDOR 2015:historia). Riksdagen bildade år 1987 *LL-stiftelsen*, vilken tog hand om utgivningen av tidningen. Under de följande åren tog LL-stiftelsen över ansvaret för LL-böckerna från Skolöverstyrelsen och bildade ett eget bokförlag, LL-förlaget. År 1997 fick LL-stiftelsen ett nytt namn: *Centrum för lättläst* och fram till 2014, då riksdagen beslutade att lägga ned organisationen, arbetade Centrum för lättläst med att skriva informationstexter på lättläst svenska och utbildade samtidigt andra i att skriva lättläst. Från 1 januari 2015 lades allt arbete med lättlästa texter över på MTM, Myndigheten för tillgängliga medier (Lättläst 2015). I dagsläget tillhör MTM Kulturdepartementet och har i uppdrag att vara ett ”nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier” (MTM 2015:om oss). De producerar bl.a. talböcker, punktskriftsböcker och från januari 2015 även lättläst litteratur.

1.3 Utbildning i svenska för invandrare (SFI)

Alla, som under det andra kalenderhalvåret fyller 16 år och bor i Sverige men saknar grundläggande kunskaper i svenska, har rätt till utbildning i svenska för invandrare. Utbildningen anordnas på kommunnivå och består av tre studievägar (1, 2, 3) och fyra kurser (A, B, C, D). Skolverket presenterar kursmålet enligt följande (Skolverket 2014):

Utbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. [...] Vidare ska utbildningen ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana. Detta kan gälla såväl de som inte kan läsa och skriva som elever med kort skolbakgrund,

men också elever som är läs- och skrivkunniga men har ett annat skriftspråk.

1.4 Avgränsningar

I min C-uppsats var det inte möjligt att inkludera alla tidigare nämnda persongrupper som är i behov av ett lättare språk (t.ex. personer med dyslexi och med andra läs- och skrivsvårigheter, nysvenskar och personer med intellektuell funktionsnedsättning). Därför valde jag att enbart koncentrera mig på en specifik grupp i behov av lättlästa texter; personer med ett annat förstaspråk än svenska som går en utbildning i svenska för invandrare, SFI. Inom SFI-utbildningen finns olika nivåer – från grupper där eleverna inte alls kan läsa till grupper där deltagarna kommit så långt i inläringen att de kan använda sig av vanliga texter. Jag bestämde tillsammans med de ansvariga på SFI-skolan att kursen på C2-nivå skulle lämpa sig bäst för min undersökning eftersom gruppen redan från undervisningen var bekant med lättlästa texter.

1.5 Undersökningens upplägg

Jag analyserade och jämförde en vanlig text med dess lättlästa version från en svensk kommuns hemsida. Jag fokuserade på texternas mottagaranpassning, språk, förmedlat innehåll och grafisk utformning. Utifrån resultaten ville jag svara på frågan om den Lättlästa texten var lämplig för den tänkta mottagargruppen. Efter textanalysen testade jag hur båda texter fungerade i praktiken med hjälp av en enkätundersökning bland SFI-eleverna.

1.6 Allmänna definitioner

I det här avsnittet definierar jag några begrepp för att förebygga eventuella missuppfattningar.

1.6.1 Originaltext

Nationalencyklopedin definierar ett original som ”något som kopieras så fullständigt som möjligt” (Nationalencyklopedi 2015:original). Jag använder begreppet Originaltext för den text som finns på Höganäs hemsida www.hoganas.se. För att tydligt markera att begreppet används enligt min definition väljer jag att behandla Originaltext som ett egennamn och skriver det med inledande versal: *Originaltext*.

1.6.2 Lättläst text

Begreppet lättläst används i olika sammanhang på olika sätt. Nationalencyklopedin definierar lättläst som något ”som man snabbt och lätt läser och förstår” (Nationalencyklopedi 2015:lättläst). Utgår man från Nationalencyklopedins definition för original, som presenteras ovan, är alltså den texten på lättläst en kopia av Originaltexten. Men då denna inte är en kopia utan en självständig text och för att tydligt markera att begreppet används enligt min definition väljer jag att behandla Lättläst text som ett egennamn och skriver det med inledande versal: *Lättläst text*.

1.6.3 Elev

Definition av ordet elev är enligt Nationalencyklopedin följande: ”Person som får undervisning särsk. om barn el. yngre person” (Nationalencyklopedi 2015, elev). I den

grundläggande betydelsen är min definition densamma. Dock syftar jag på en grupp vuxna personer, dvs. över 16 år. Fortsättningsvis benämner jag deltagarna i enkäten som elever.

2 Syfte och frågeställningar

Efter att ha förklarat bakgrunden till varför jag valt att undersöka en lättläst text vill jag i det här kapitlet presentera uppsatsens syfte samt redovisa mina frågeställningar.

2.1 Syfte

Syftet med min undersökning var att analysera hur den Lättlästa texten var uppbyggd, och om den var innehållsmässigt överensstämmande med Originaltexten, samt kontrollera huruvida den Lättlästa texten fungerade för den utvalda mottagargruppen.

2.2 Frågeställningar

För att få fram relevanta resultat undersökte jag följande frågeställningar:

1. Hur är den Lättlästa texten strukturerad jämfört med Originaltexten?
2. Stryks eller tilläggs information i den Lättlästa texten jämfört med Originaltexten?
3. Fungerar texten för min undersökta mottagargrupp? Om inte, varför?

För att svara på fråga 1 gjorde jag en textanalys av både Originaltexten och den Lättlästa texten och därefter jämförde jag båda analyser. Jag analyserade samma drag i båda texter för att kunna se likheter och skillnader i texternas struktur. Utöver textens struktur undersöktes även textens informationsflöde, detta med fråga 2. Svaret på denna fråga kan givetvis också hittas med hjälp av textanalyserna. Jag valde dock att presentera texternas informationsflöde separat och avgränsa denna del av undersökningen från textens strukturanalys för att få ett tydligt svar på fråga 2. Med hjälp av enkätundersökningen besvarade jag fråga 3, alltså om den utvalda Lättlästa texten var anpassad till den valda mottagargruppen. För detta utfördes en undersökning med en del av mottagargruppen av lättlästa texter, nämligen personer med svenska som andraspråk, mer specifikt SFI-elever som fick agera testpersoner. I kapitel 8 återkopplar jag till dessa tre frågeställningar.

3 Tidigare forskning

I det här kapitlet kommer jag att definiera begreppet lättläst och redovisa relevant forskning inom forskningsfälten lättläst och svenska som andraspråk. Forskningsområdet lättläst är väldigt begränsat, vilket försvårade mitt arbete då jag inte kunde jämföra och analysera forskning från många olika forskare. Forskningsfältet svenska som andraspråk är inte heller så stort då detta är en relativt ung gren som etablerades först under 1970-talet.

3.1 Lättläst

Begreppet lättläst används i olika sammanhang, och i dagsläget finns ingen enhetlig definition men regeringen ger följande utläggning (SOU 2006:8:357):

Någon enhetlig definition av lättläst svenska finns inte, men sådan text kan sägas vara mera lättillgänglig och förklarande än annan text.

I följande avsnitt presenteras en översikt om vilka som skriver lättlästa texter, hur arbetet med lättlästa texter började och ge några konkreta tips för att skriva lättläst.

3.1.1 Riktlinjer för lättlästa texter

Riktlinjer för att skriva lättläst ges, vid sidan av MTM, även av forskare och andra institutioner. För att få en text skriven på lättläst svenska kan man anlita MTM eller skribenter som är utbildade i att skriva mottagaranpassat, exempelvis språkkonsulter.

Lättläst är dock inte bara en fråga om hur enkel texten är utan också vilka kunskaper och färdigheter läsaren har. Därför är det svårt att fastställa regler om hur man ska skriva lättlästa texter. MTM ger följande riktlinjer för att skriva lättlästa texter (Lättläst 2015:vanliga frågor om lättläst):

- Texten ska utgå från läsaren. Texten ska anpassas till vilken typ av läsare som den vänder sig till.
- Texten ska ha en röd tråd och ta tag i läsaren direkt.
- Sammanhanget ska vara tydligt -läsaren ska inte behöva ha omfattande förkunskaper.
- I texten används vardagliga ord och korta rader.
- I layouten ska text och bild ska samspela.
- En luftig formgivning - den text som läsare möter skall vara överskådlig och tilltalande.

Riktlinjer ges även av andra forskare, bl.a. Lundberg & Reichenberg (2008). I min definition och även senare i min analys utgick jag från både Lundberg & Reichenbergs och MTM:s riktlinjer. Enligt Lundberg och Reichenberg uppfyller de flesta lättlästa texterna några av följande egenskaper (Lundberg & Reichenberg 2008:8):

Lättlästa texter

- är inte särskilt långa
- har ett personligt tilltal, dvs. en författarröst
- innehåller omväxlande korta och långa meningar
- innehåller ord som får meningar att hänga ihop
- undviker långa substantiv
- undviker främmande ord
- innehåller tydligt förklarande orsakssamband
- undviker passiv form
- undviker abstrakta begrepp
- använder praktiska exempel.

3.1.2 Tidigare forskning om lättläst

Som jag tidigare nämnt är forskningsfältet inom lättläst begränsat, vilket i viss mån försvårade en kritisk jämförelse av olika forskningsresultat. Jag använde Lundberg & Reichenberg (2008) och Sundin (2007), men även MTM:s webbplats om lättläst (Lättläst 2015) som källor för tidigare forskning.

En internationell studie om vuxnas färdigheter som publicerades 2013 av *Organisation for Economic Cooperation and Development* (OECD) visar att ca 800 000 vuxna människor i Sverige har svårigheter med att läsa text på vanlig svenska (PIAAC 2013). Det betyder att drygt 13 % av Sveriges vuxna befolkning är i behov av att få tillgång till lättlästa texter. Denna grupp är inte alls homogen och kraven på texter kan skilja sig åt mycket mellan individerna. Anledningar till att behöva en lättare text kan vara ett funktionshinder, en sjukdom, ovana eller ett annat modersmål än svenska. En lättläst text kan fortfarande vara svår för vissa personer inom denna grupp. Trots olika krav på texter blir alla dessa persongrupper sammanfattade i en grupp; gruppen som behöver lättlästa texter. Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, är ansvarig för lättlästa texter och inkluderar följande personer i mottagargruppen (Lättläst 2015:vanliga frågor om lättläst):

- Personer med dyslexi och med andra läs- och skrivsvårigheter
- Nysvenskar
- Personer med intellektuell funktionsnedsättning
- Personer med afasi
- Äldre med demens
- Ovana läsare
- Barndomsdöva
- Andra grupper som har svårt med läsningen av olika skäl.

Som man ser är gruppen inte alls homogen och de många individernas kunskaper varierar mycket. Vissa personer, bl.a. de med dyslexi och nysvenskar, behöver bara ett förenklat språk. Personer med t.ex. intellektuell funktionsnedsättning behöver däremot både förenklat språk och förenklat innehåll för att kunna ta del av texten.

Intresset för forskning av elevers läsförståelse väcktes för ca 100 år sedan då elevsammansättningen i USA:s skolor förändrades (Lundberg & Reichenberg 2008:38). Sakta men säkert fick även elever med icke akademisk bakgrund tillgång till högre utbildning och den amerikanska regeringen befarade att dessa elever skulle få problem att förstå läroböckerna. Enligt Lundberg & Reichenberg (2008) började man då utveckla olika teorier och mått för att fastställa texters läsbarhet. År 1943 presenterade den amerikanska forskaren Rudolf Flesch sin första läsbarhetsformel (Lundberg & Reichenberg 2008:38). Denna formel innehåller tre komponenter och undersöker antal ändelser, genomsnittlig meningslängd samt antal personliga referenser (Altermark & Grosz 2014:6). Fleschs fortsatta forskning och framför allt hans läsbarhetsformel från 1948 fick ett stort genomslag. Den vidareutvecklade formeln baserades på ” genomsnittlig meningslängd, genomsnittlig ordlängd, genomsnittlig procentuell användning av personliga ord och genomsnittlig procentuell användning av personliga meningar ” (Altermark & Grosz 2014:6). I Sverige utvecklades

läsbarhetsprogrammet LIX av Björnson år 1986, vilket är ett redskap att användas på en färdigskriven text för att kontrollera ord- och meningslängd (Lundberg & Reichenberg 2008:38). Samtidigt som LIX används mycket får den också kritik just för att den enbart mäter förekomsten av långa ord och den genomsnittliga meningslängden. Kritikerna anser att LIX inte tar hänsyn till andra faktorer som gör en text svårförståelig, exempelvis avståndet mellan subjekt och verb och att inte alla korta ord är lättare än långa. Björnson påpekar dock att korta ord i genomsnitt är enklare än långa och att LIX ska användas för att kontrollera att texten inte innehåller för många långa meningar och för långa och svåra ord.

Det finns en hel del forskning om myndighetstexter gällande klarspråksarbete och texters begriplighet, men mycket lite forskning om lättlästa myndighetstexter. Det övergripande resultatet i de studier som finns är att ”texter är svåra att förstå för just den mottagargruppen som har undersökts” (Forsberg 2014:28). Utifrån den breda och inte alls homogena läsgruppen är detta resultat inte överraskande. Nedanstående figur är tagen från Forsbergs artikel ”Myndigheten som pedagog – om myndighetens lättlästa texter” och visar olika läsares behov i en text (Forsberg 2014:29):

	Läs- ovana	SVA	Hörsel- neds.	Läs- och skriv.	Tal- och språk.	Motorik och perception	Kon- cent- ration	Neuro- psyk.	Ut- veckl.
övergripande textutformning	X					X	X		X
grafisk utformning	X					X			
textkomplement						X			
ämne								X	
disposition	X				X			X	X
syntax	X	X	X		X				X
textbindning	X				X			X	X
lexikon	X	X	X	(X)	X				X

Förklaringar: Läsovana (personer som håller på att lära sig läsa, har otillräcklig läserfarenhet eller låg utbildning), SVA (personer som talar svenska som andraspråk), Hörselneds. (personer med hörselnedsättning), Läs- och skriv. (personer som har läs- och skrivsvårigheter), Tal- och språk. (personer med tal- och språkstörning), Motorik och perception (personer med motoriska och perceptuella störningar), Koncentration (personer med koncentrationsstörning), Neuropsyk. (personer med neuropsykiatriska störningar) och Utveckl. (personer med utvecklingsstörning).

Figur 1 Läsares behov av textbearbetning enligt Forsberg (Forsberg 2014:29)

Här syns det hur kraven på en text varierar beroende på mottagare. Dessutom måste man ha i åtanke att individernas förutsättningar inom grupperna varierar.

Det som har undersökts mest inom forskning om lättläst är en texts läsbarhet och begriplighet. Bland annat visar Melins undersökningar (Borgström & Strengbohm 2006:63) att informationstäthet och komplexa meningar med t.ex. flera underordnade bisatser, långa fraser och långa sammansatta ord anstränger korttidsminnet och därmed gör texter svårförståeliga svår (Andersson 2013:11).

År 2013 påpekade riksdagen i ett betänkande att lättlästa texter i många fall inte användes av de som var i behov av lättlästa texter. Det visade sig att det istället var människor i deras närhet som nyttjade dessa texter för att ge stöd vid läsning (SOU 2013:58:93). I betänkandet ställde riksdagen även frågan vilka behov av offentligt stöd för lättläst som var nödvändiga och kom fram till att behoven kunde motiveras utifrån följande argument (SOU 2013:58:93):

- Inflytande och delaktighet i den demokratiska gemenskapen
- Mänskliga rättigheter
- Deltagande i samhällslivet.

3.1.3 Kritik gällande lättläst

Flera råd att skriva lättläst syftar på textens yttre gestalt och det rekommenderas att skriva korta texter med korta rader, korta meningar och enkla ord. Det finns dock några forskare som kritiserar just att korta ner texter. Mats Myrberg, läsprofessor och dåvarande medlem i styrelsen för Centrum för lättläst, anser att ”problemet är att om du gör texten kortare och skalar bort innehåll och metaforer, så får läsaren kanske svårare att skapa bilder medan hon läser” (Sundin 2008:219). Följden av en för enkel text blir att läsaren inte tycker att texten är engagerande (Sundin 2008:219).

Det faktum att det inte finns offentliga krav på lättläst text innebär att myndigheter och andra organisationer har fria tyglar att bestämma hur mycket information de vill erbjuda. Detta skapar stora skillnader mellan olika lättlästa texter. Företaget *Funka*² påpekar att de flesta webbsidor enbart har allmän information på lättläst (Funka 2015). Personer med annat modersmål än svenska får exempelvis information om invandrarservice på bara 2 % av alla undersökta webbsidor på lättläst svenska (Sundin 2008:231-232). Dessutom klickar sig endast 0,5 % av besökarna fram till de lättlästa sidorna (Sundin 2008:232). Vad det beror på ger Sundin inget svar på och jag vill inte spekulera kring detta.

3.2 Tidigare forskning om svenska som andraspråk

Forskning inom svenska som andraspråk är ett relativt ungt forskningsområde. De första studierna gjordes i början på 1960-talet. I detta avsnitt vill jag redovisa olika forskningsansatser som presenteras i bl.a. Abrahamssons bok *Andraspråksinläring* från 2008.

3.2.1 Olika forskningsansatser

Det finns några forskare som har undersökt hur andraspråksinläring fungerar. I detta avsnitt sammanfattar jag olika forskares ansatser och i kapitel 4 finns det utförliga beskrivningar av alla dessa.

År 1972 tog Selinker fram teorin om ett interimspråk. Han antog att allas språkutveckling i vuxen ålder var likadant, oavsett modersmål och utbildningsgrad (Abrahamsson 2008:58).

Vidare finns det teorier om kognitiv språkinläring från bl.a. Selinker, Krash och Pienemann. Deras forskning sträcker sig från 1972 till 1998 och har olika ansatser. Selinkers teori gick ut

---

² Företaget arbetar med ”tillgänglighet vad gäller information, webb och IT” (Funka 2015, om Funka).

på att det finns fem faktorer som påverkar inlärarnas utvecklingsprocess (Abrahamsson 2008, 102).

År 1989 la Stephen Krash fram en annan inlärningsmodell vilken hade för avsikt att skapa en klassrumsmiljö som skulle främja informell och naturlig inläring. Hans modell är dock inte längre aktuell idag (Abrahamsson 2008:116).

Pienemann presenterade år 1998 en processbarhetsteori och han påstod att det finns fem utvecklingsstadier som behöver genomgå i tur och ordning för att utvecklas (Abrahamsson 2008:122-124).

En forskningsansats som än idag är aktuell är teorin om den universella grammatiken. Denna teori formades av Noam Chomsky och i den påstår han att alla har en medfödd språkkunskap vilken tillåter utvecklingen i ett andraspråk (Abrahamsson 2008:152). Även denna teori diskuteras utförligare i kapitel 4.

3.2.2 Andra faktorer som påverkar andraspråksinläringen

En faktor som påverkar inläringen men som inte presenterats tidigare i denna uppsats är den sociala; ”utbildningsbakgrund, ekonomiska förutsättningar och de erfarenheter och traditioner som individer från olika sociala klasser har med sig från skolan” (Abrahamsson 2008:198). En annan viktig faktor är inlärarens motivation och attityd gentemot inlärningspråket, dess kultur och användare. Självklart spelar även individuella skillnader, exempelvis språkbegåvning, en viktig roll i inlärningsprocessen. Man utgår ifrån att den till största del är medfödd och inte är särskilt påverkbar eller föränderlig (Abrahamsson 2008:219). Dock måste man ha i åtanke att en språkbegåvning inte automatiskt leder till att uppnå en hög nivå inom andraspråket, utan att andra tidigare nämnda faktorer också måste uppfyllas. Den sista faktorn jag vill nämna är inlärningsålder. En oproblematiserad och naturlig språkinläring sker fram till 9-årsåldern (Penfield & Roberts i Abrahamsson 2008:223). En ”kritisk period” sträcker sig fram till puberteten. Att lära sig ett främmande språk utan utländsk brytning i vuxen ålder, dvs. efter puberteten, är svårt anser Lenneberg (Abrahamsson 2008:223). Enligt Abrahamsson har andra forskares undersökningar, bl.a. Flege (1999), De Keyser (2000), Munro & Mann (2005) och Abrahamson & Hyltenstam (2006, 2008) påvisat samma resultat, nämligen att inlärarna av andraspråk i barndomen så småningom uppnår en andraspråksbehärskning liknande inföddas. Påbörjas inläring i vuxen ålder varierar den slutliga nivån väldigt mycket (Abrahamsson 2008:226). Synen på modersmålets inflytande har skiftat kraftigt sedan man började forska inom andraspråksinläring. Dock visar forskningen att modersmålets påverkan endast är en del, och inte den enda faktorn i hela inlärningsprocessen, som man tidigare antagit.

4 Teori och begrepp

Följande kapitel ger en överblick över olika teorier som tagits fram i forskning om andraspråksinläring. Jag definierar även några begrepp som är viktiga i mina analyser senare i denna uppsats.

4.1 Olika språkinlärningsteorier

I detta avsnitt presenterar jag teorier från olika forskare inom andraspråksinlärning. Jag har inte möjlighet att undersöka hur inlärningen hos SFI-eleverna sker, men jag väljer att redogöra teorierna för att skapa förståelse för deras olika utvecklingsgrad som påverkar enkätsvaren (se kapitel 8).

4.1.1 Teorin om interimsspråket

Teorin om det s.k. interimsspråket, en form av inlärningsspråket under utvecklingsprocessen, togs fram av Selinker år 1972. I denna teori påstår han att alla barns förstaspråksutveckling i början är likadan (Abrahamsson 2008:23). Det intressanta för min undersökning är hur inlärning och språkutveckling sker i vuxen ålder och där visar befintliga undersökningar att inlärningsprocesser och utvecklingsstadier är densamma i vuxen ålder som i barndom (Abrahamsson 2008:58). Även studier från bl.a. Hyltenstam, Bolander & Håkansson visar samma resultat (Abrahamsson 2008:80). I den s.k. *L2= L1-hypotesen* (Abrahamsson 2008:80) påstår man att L1³-inlärningen och L2⁴-inlärningen är likadana och att L2-inlärningen sker oberoende av inlärares modersmål och utbildningsgrad (Abrahamsson 2008:66). Studierna visade även att inlärningsspråket varierar över tid. Denna forskning om språklig variabilitet påbörjades av William Labov redan i slutet av 1960-talet och säger att variabilitet förekommer hos första- och andraspråksinlärare och styrs bl.a. av kontext och talsituationens formalitetsgrad (Abrahamsson 2008:84). Man skiljer mellan diakron (eller vertikal) variation och synkron (eller horisontell) variation. Diakron variation är interimsspråkets förändring över tid och synkron variation är interimsspråkets variation vid en och samma tidpunkt (Abrahamsson 2008:92). Den synkrona variationen är exempelvis användning av olika variabler av ett ord i olika samtalssituationer. Enligt både Labov och Tarone kan den lediga vardagsstilen ses som den mest naturliga versionen av interimsspråket (Abrahamsson 2008:94). Men interimsspråkets utveckling mot målspråket sker gradvis och inlärningen måste betraktas individuellt och får inte generaliseras (Abrahamsson 2008:106).

4.1.2 Kognitiva språkinlärningsteorier

Det finns olika antaganden om kognitiv språkinlärning. Här presenterar jag teorier från tre olika forskare: Selinker, Krash och Pienemann.

År 1972 kom Selinker fram till att följande fem strategier är de centrala mekanismerna vilka hindrar vuxna inlärare att få samma språkliga färdigheter som en förstaspråkstalare (Abrahamsson 2008:102):

- (1) Transfer från L1
- (2) Transfer från undervisning
- (3) Inlärningsstrategier
- (4) Kommunikationsstrategier
- (5) Övergeneraliseringar

---

³ Inlärares förstaspråk betecknas som L1.

⁴ Inlärares andraspråk betecknas som L2.

År 1989 presenterade Stephen Krash en annan inlärningsmodell. Medan Selinkers interimspråksteori byggde på fem processer, vilka tillsammans antogs ansvara för interimspråkets avvikelser från målspråket, introducerade Krash fem separata hypoteser, hans s.k. monitormodell (Abrahamsson 2008:116):

- (1) Hypotesen om tillägnande och inläring
- (2) Monitorhypotesen
- (3) Naturlig inlärningsordning
- (4) Inflödeshypotesen
- (5) Hypotesen om det affektiva filtret

Denna modell användes världen över i undervisningssammanhang. Modellen strävade efter att frångå den formfokuserade drillningspedagogiken och skapa en klassrumsmiljö som främjade informell och naturlig inläring. Enligt Abrahamsson (2008) är modellen idag utdaterad, dvs. inte aktuell.

Även andra forskare, bl.a. Pienemann fokuserade på frågor om hur och varför inlärnarna genomgår vissa utvecklingsstadier. Pienemann företrädde uppfattningen att det fanns fem utvecklingsstadier:

- (1) Tillgång till enheter i lexikon
- (2) Kategoriprocedur
- (3) Frasprocedur
- (4) Satsprocedur
- (5) Bisatsprocedur

Enligt honom byggde dessa stadier på varandra och behövde genomgå i tur och ordning (Abrahamsson 2008:124). Genom en successiv automatisering av dessa processer utvecklades språket. Denna s.k. processbarhetsteori var en vidareutveckling av ZISA-projektets⁵ modell.

4.1.3 Teorin om den universella grammatiken

Teorin om den universella grammatiken formades av Noam Chomsky. Enligt honom kunde den medfödda språkkunskapen förklara den snabba språkutvecklingen hos barn. Olika forskarnas åsikter om tillgång till den universella grammatiken vid språkinläring i vuxen ålder skilde sig dock åt. Studier inom detta ”är motsägande och ofta mycket svårtolkade” (Abrahamsson 2008:80).

Hos barn

Chomsky ställde upp hypoteser om den infödda talarens kompetens och barns språkutveckling. Han utgick från att alla har en medfödd språkförmåga (Abrahamsson 2008:152). Han hävdade dessutom att även om språken skiljer sig åt så har alla samma universella grammatik med sig och det är den som enligt honom ansvarar för att och hur språkinläring sker. Vilket språk som utvecklades hos barnet avgörs av den språkliga omgivningen.

---

⁵ I ZISA-projektet (*Zweitspracherwerb Italienischer und Spanischer Arbeiter*) från 1970-talet undersökte Meisel, Pienemann och Clahsen språkutvecklingen hos italienska och spanska arbetare i Hamburg, Tyskland.

Hos vuxna

För att kunna förklara L2-inläringen hävdade vissa forskare, bl.a. Cook (1988), att vuxna inlärare fortfarande har tillgång till den universella grammatiken (Abrahamsson 2008:168). Detta förklarar varför inläring hos vuxna sker på ett liknande sätt som hos barn. Enligt Abrahamsson (2008) påstod däremot andra forskare, exempelvis Bley-Vroman (1989) att vuxna inte längre har tillgång till den universella grammatiken och att inläringen sker via generella inlärningsstrategier. Med dessa antaganden uppstod frågan hur en L2-inlärare kan utveckla bra färdigheter inom L2 utan att hen har tillgång till den universella grammatiken. En annan teori visade på att den universella grammatiken är tillgänglig men att det inte är möjligt att ändra parametrarna från inlärares L1 till rätt L2-struktur (Abrahamsson 2008:169). Detta skulle då förklara varför en vuxen L2-talare inte uppnår L1-kompetens. Ytterligare en teori utgick från att den universella grammatiken finns tillgänglig men att det kognitiva systemet tar över inlärningsprocessen, vilket betyder att det kognitiva systemet blockerar inlärares tillgång till den universella grammatiken (Abrahamsson 2008:169).

4.2 Viktiga begrepp

I följande avsnitt beskrivs och definieras några viktiga begrepp som jag använder senare i min uppsats och mina analyser.

4.2.1 Grafisk form

Då min valda text var tagen från en webbplats behövde textens grafiska form vara anpassad till mediet internet. Rekommendationerna är tagna från Englund Hjalmarsson & Guldbrands bok *Klarspråk på nätet* (2009). Enligt författarna är ett linjärt typsnitt, dvs. ett typsnitt utan seriffer, att rekommendera för en webbttext. Exempel på linjära typsnitt är Verdana, Tahoma, Arial och Georgia. En lämplig storlek för löptext på webbsidor är 8-12 punkter. Då det är svårare att läsa på skärm än att läsa på papper rekommenderar Englund Hjalmarsson & Guldbrand en radlängd på 55-65 tecken beroende på textens storlek. Raden ska dock inte vara kortare än 35 tecken.

4.2.2 Den textuella strukturen

Den textuella strukturen består av tre delar: lexikogrammatik, textbindning och komposition. Nedan beskrivs alla tre delar.

Lexikogrammatik

Textens lexikon beskriver hur texten är uppbyggd ur en språklig synvinkel. Gällande textens ordförråd är framförallt långa och krångliga ord, fackord, dominerande ordklasser och statiska och dynamiska verb av särskilt intresse (Hellspång 2001:63).

Vid undersökning av textens lexikogrammatik fokuserar man dessutom på textens meningsuppbyggnad, dvs. nominalfraser, meningslängd, antal huvudsatser och bisatser, det finita verbets placering och den lexikogrammatiska stilen (Hellspång 2001:63).

Textbindning

Textens bindning består av referensbindning, tematisk bindning, konnektivbindning och retorisk bindning. Jag undersöker i mina analyser främst textens konnektivbindningar, men även den tematiska bindningen. En textbindning markerar hur två meningar logiskt hänger

ihop och binder alltså ihop meningar, antingen explicit eller implicit (Hellspong & Ledin 1997:88). Textbindningar främjar läsförståelsen då sammanhanget inom texten blir tydligt för läsaren.

Komposition

Kompositionen beskriver hur en text, rent strukturellt, är uppbyggd och hur ”de mer övergripande sambanden mellan stycken och avsnitt” används (Hellspong 2001:65). En del av textens komposition är dispositionen och i båda textanalyser undersöker jag textens disposition närmare.

5 Material

Mitt material bestod av två texter som var tagna från Höganäs kommuns webbplats www.hoganas.se. Enligt uppsatsens syfte valde jag en vanlig text och dess lättlästa version. Jag bestämde mig för två texter som behandlade samma tema, nämligen vad man kunde göra i Höganäs kommun. Texterna hette *Upplev härliga Höganäs* (Originalversion) och *Uppleva och göra* (Lättlästa versionen) och fanns på Höganäs kommuns webbplats under rubriken *Uppleva och göra*.

Urvalsprinciperna var följande:

- (1) Båda texterna ska ha samma innehåll.
- (2) Textinnehållet ska vara relevant för eleverna.
- (3) Texterna ska inte vara för långa.

Det visade sig inte vara så enkelt som jag hade förväntat mig att hitta en passande text. Många webbplatser får en annan struktur och textindelning i den lättlästa versionen av webbplatsen. Jag lyckades hitta tre texter som uppfyllde kriterierna och presenterade dessa för SFI-elevernas lärare. En text var från riksdagens webbplats, en var från Arbetsförmedlingens webbplats och en var från Höganäs kommuns webbplats. Jag tyckte att alla tre skulle vara lämpliga för undersökningsgruppen. I ett första möte diskuterade jag med läraren om vilken text som skulle vara användbar och texten som handlade om Sveriges utrikespolitik uteslöts direkt då eleverna inte hade tillräcklig kunskap för att läsa och förstå texten. Vi bestämde sedan tillsammans att välja Höganäs-texterna då Originalversionen var kortare. Att valet föll på denna text berodde på att läraren var säker på att Originalversionen var för svår för eleverna. Skulle eleverna behöva kämpa sig igenom en text som var för svår, skulle den inte vara längre än nödvändig. Jag litade fullt på lärarens omdöme om vilken text eleverna skulle kunna klara av att förstå.

Varför jag i början valde Höganäs kommuns text som en av de tre texterna var endast på grund av att jag letade efter en text som uppfyllde ovan nämnda krav. Då jag redan hade hittat två myndighetssidor letade jag efter en webbsida från en kommun. Det var alltså, bortsett från de krav som skulle uppfyllas, rent slumpmässigt att det blev Höganäs kommuns webbsida.

Texterna är bifogade, både i ursprungsversion och en menings- och radnumrerad version. Bilaga 1 och 3 är textens Originaltexten och bilaga 2 och 4 är den Lättlästa texten.

6 Metod

I det här kapitlet kommer jag att beskriva vilka metoder jag valde för analyserna. Jag utgick från en analytisk metod, textanalysen. Som komplement till textanalysen gjorde jag en empirisk undersökning. Denna bestod av en enkät tänkt att styrka respektive motbevisa slutsatserna jag drog av textanalysen.

6.1 Analytisk undersökning

I den analytiska undersökningen tittade jag närmare på materialets struktur och läsbarhet och sedan jämförde jag båda texter utifrån resultaten.

I den första delen av analysen använde jag en textanalys som baserades på Hellspongs läsbarhetsanalys, vilken beskrivs i *Metoder för brukstextanalys* (2001). Handboken är ett kompletterande verk till *Vägar genom texten* som jag också använde i analysen. Jag kompletterade läsbarhetsanalysen med en strukturell analys, presenterat av Hellspong (Hellspong 2001:61-67). Anledningen till att jag blandade dessa två analysmodeller var att jag valde de relevanta aspekterna från varje modell för att få adekvata resultat i min undersökning. Att modifiera och komplettera en analysmodell för att kunna dra mest nytta av analysen rekommenderas även av Hellspong & Ledin: "[...] varje analysmodell måste brukas med urskiljning" (Hellspong & Ledin 1997, 47).

Som jag skrev tidigare baseras en texts läsbarhet på många olika faktorer. Att göra en fullständig analys av alla faktorer är i en uppsats på den här nivån inte möjligt och därför begränsade jag min analys. De faktorerna jag analyserade och sedan jämförde var följande:

- grafisk form
- disposition
- textbindning
- meningar
- ord
- läsbarhet enligt Lix

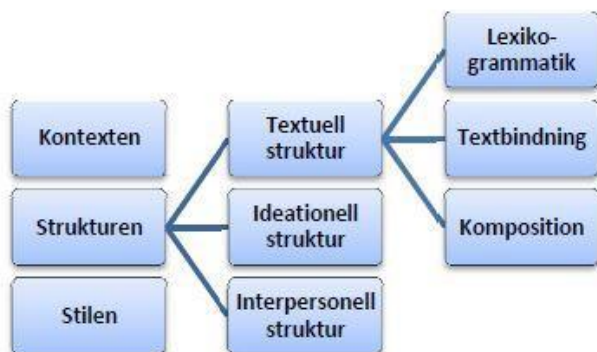
Valet föll på dessa delar då de i stor utsträckning bidrar till en texts tillgänglighet. I nästa avsnitt förklaras och definieras analysmodellerna som används i denna undersökning.

6.1.1 Analysmodeller

I min analys använde jag en textanalys baserad på Hellspong & Ledins "*Vägar genom texten*" (1997) och Hellspongs "*Metoder för brukstextanalys*" (2001). Då jag i slutändan ville se hur läsbara texterna var valde jag att kombinera läsbarhetsanalysen med Hellspong & Ledins analysmodell om en texts strukturella drag. I det här avsnittet presenteras de två analysmodellerna. Vidare definieras några viktiga begrepp som jag använde i analysen.

Hellspång & Ledins analysmodell

Hellspång & Ledins (1997) textanalysmodell som beskrivs i *Vägar genom texten* (1997) består av tre delar: kontext, struktur och stil (Hellspång 2001:41). Alla tre delar består i sin tur av olika delar. Jag fokuserade på textens struktur som består av den textuella strukturen, den ideationella strukturen och den interpersonella strukturen. Hur textmodellen är strukturerad illustrerades bra i Mea Bryntessons examensarbete *Är tydlig svenska lättläst? En jämförande studie av två sätt att bearbeta texter* (2009). Hon använde följande figur för att visa en texts struktur:

Figur 2: Ur Bryntesson 2009, 19.

Bryntesson undersökte och jämförde två olika bearbetningar av en svensk text. Hon fokuserade i sin analys på bara en del av Hellspång & Ledins textmodell, den textuella strukturen, eftersom hon jämförde två texter som hade samma kontext, innehåll och syfte (Bryntesson 2009:19). Då även jag ville analysera två texter och sedan jämföra dessa hämtade jag inspiration i Bryntessons arbete. Hennes grafik återspeglar och illustrerar väl de områden jag har analyserat.

Läsbarhetsanalys

En texts läsbarhet kan undersökas empiriskt eller analytiskt. Empiriska undersökningar sker antingen subjektivt med hjälp av intervjuer eller objektivt med hjälp av mätningar av läsarens läshastighet och läsförståelse. I analytiska undersökningar mäter man hur ofta olika element förekommer i en text. Jag blandade båda varianterna i min undersökning då jag både räknade olika element och analyserade själva texterna. Utöver det ville jag även se om min teoretiska analys överensstämde med läsarens upplevelse i praktiken.

Läsbarhetsanalysen kan sägas undersöka tre egenskaper:

1. Läsbarhet, dvs. textens tillgänglighet för målgruppen

En texts läsbarhet beror på läsmålet och på läsarens läsvana, intressen och kunskaper (Hellspång 2001:85). Detta område var inte möjligt för mig att undersöka då jag valde att anonymisera deltagargruppen.

2. Lättlästhet, dvs. textens krav på läsaren

Om en text är lättläst hänger ihop med läsbarheten, men även innehåll, ordval och meningsbyggnad bidrar till mer eller mindre lättlästhet. Så här definierar Hellspong om en text är lätt eller svår: ”Ju mer den fordrar av tid, ansträngning, motivation, förkunskaper och lässkicklighet, desto svårare är den” (Hellspong 2001:85).

3. Läslighet, dvs. hur lätt texten är att läsa

Textens läslighet baseras på om texten är lättillgänglig för ögat. Här spelar textens yttre gestalt, typsnitt, radlängd, styckeindelning och bilder en viktig roll (Hellspong 2001:85).

Det är dock svårt att särskilja dessa tre begrepp då de hänger ihop tätt och har mycket gemensamt. Jag fokuserade mest på lättläsheten men även läsligheten, alltså den grafiska utformningen. För att undersöka dessa två områden i läsbarhetsanalysen använde jag Hellspong & Ledins analysmodell.

LIX

En annan metod för att bedöma en texts läsbarhet var att använda LIX-räknaren. Programmet finns på webbsidan <http://www.lix.se/>. Där klistrar man in texten man vill analysera.

Programmet visar sedan ett resultat ”baserat på medeltalet ord per mening och andelen långa ord” (LIX 2015).

6.2 Empirisk undersökning

Den andra delen av min analys var en empirisk undersökning som bestod av en enkät. Målet var att se om den valda läsargruppen kunde använda texten och i vilken utsträckning den Lättlästa texten var lättare att förstå än Originaltexten för den tänkta läsargruppen.

6.2.1 Deltagare

Deltagarna i min undersökning var en SFI-klass på C2-nivå. Klassen bestod av tjugofem elever, varav arton var närvarande vid undersökningstillfället. Med hänsyn till elevernas utbildningsbakgrund behövde jag noggrann avstämning med deras lärare i textfrågan. Läraren berättade för mig att många i klassen kom från s.k. utvecklingsländer och att deras skolbakgrund inte är jämförbar med en skolutbildning i västvärlden. För att kunna få relevanta resultat behövde texten anpassas till elevernas kunskaper och inte behandla ett tema de inte kände till.

6.2.2 Undersökningens upplägg

Eleverna delades upp i en grupp av åtta och en grupp av tio elever. Den ena gruppen läste Originaltexten och den andra gruppen läste den Lättlästa texten. Efter att eleverna läst texterna fick de svara på min enkät. Alla elever var anonyma. Den enda personliga frågan jag ställde var hur länge de varit bosatta i Sverige.

Jag valde att dela upp enkäten i tre delar. I den första delen ville jag få fram attityden gentemot Sverige som land, inlärningsspråket svenska och dess talare. I den andra delen ställde jag frågor till och om texten. I den tredje delen ställde jag frågor om ord, dvs. frågor om olika ord som jag ansåg vara svåra för eleverna. I denna del fick de också möjlighet att skriva upp flera ord som var svåra eller okända. Utmaningen med att ställa frågor som skulle

ge svar på det jag ville undersöka var att formulera dem på ett så enkelt sätt att eleverna kunde förstå dem. De flesta frågorna i enkäten var stängda frågor. Alltså frågor där det på förhand fanns bestämda svarsalternativ, vilket innebär att hen som svarar på frågorna inte själv behöver konstruera ett svar, utan enbart välja det redan befintliga svarsalternativet som passar bäst. SFI-läraren berättade för mig att inte alla elever kunde formulera egna svar, vilket var anledningen till att jag mestadels använde mig av stängda frågor i denna undersökning. Några frågor var dock öppna och jag försökte göra frågorna så enkla att svaren gick att hitta i texten. Det kan upplevas för enkelt men det är viktigt att ha i åtanke att några elever varken kunde läsa eller skriva innan de kom till Sverige och att deras utveckling inte har kommit så långt att de kan överföra information från en text och svara på frågor med egna ord. Enkäten finns som bilaga 5 för Originaltexten och bilaga 6 för den Lättlästa texten.

7 Textanalyserna

I det här kapitlet presenterar jag textanalysen av Originaltexten och den Lättlästa texten. Senare i detta kapitel jämförs båda dessa analyser. Enkätundersökningen och dess resultat presenterar jag i nästa kapitel.

7.1 Analys av Originaltexten

För att undersöka läsbarheten enligt Hellspong (Hellspong 2001:86) undersökte jag textens grafiska form, den textuella strukturen och LIX-värdet.

7.1.1 Grafisk form

En texts läslighet beror mycket på textens yttre gestalt och textens läslighet för ögat (Hellspong 2001:86). Därför analyseras textens grafiska utformning, dvs. typsnitt, radlängd, styckeindelning samt eventuella bilder.

Texten består av 19 rader, har en rubrik och är uppdelad i tre textstycken⁶, vilket är exklusive metatexten. Rubriken inleder alltså texten och under rubriken följer en metatext som är tre rader lång. Sedan följer en bild som visar en pojke som åker skateboard och en skateboardpark i bakgrunden. Efter bilden börjar brödtexten. Den består av 3 stycken och är 15 rader lång. I och med att texten består av tre korta stycken känns den lätt och luftig.

Textens typsnitt är Helvetica, ett typsnitt utan seriffer, och följer därmed rekommendationerna för webbtexter. Teckenstorleken följer också Englund Hjalmarsson & Guldbrands rekommendationer (Englund Hjalmarsson & Guldbrand 2009:126). För rubriker rekommenderas en storlek mellan 14 och 37 punkter, och föreliggande texts storlek är 19,5 punkter. För metatexter ger Englund Hjalmarsson & Guldbrand ingen rekommendation, men den är 12 punkter i Originaltexten. För brödtext rekommenderas en storlek mellan 8 och 12 punkter. Även denna rekommendation följer texten då storleken är 10,5 punkter.

7.1.2 Textens struktur

Härnäst analyserade jag den textuella strukturen i Originaltexten. Den textuella grammatiken består av tre delar: lexikogrammatik, textbindning och komposition. Jag valde att följa

---

⁶ Jag definierar (text-) stycke som en sammanhängande text mellan två blankrader.

Hellspong & Ledins analysmodell och gick från den mindre till den större enheten (Hellspong & Ledin 1997:65). Avslutningsvis kommenteras även textens läsbarhet enligt LIX-räknaren.

Lexikogrammatik

Lexikogrammatik består av det som rör ordförrådet, dvs. lexikonet, och hur orden bildar fraser, satser och meningar, dvs. syntaxen.

Först analyserade jag lexikonet. Jag upptäckte snabbt att det fanns många sammansatta substantiv, totalt 18 stycken, vilket är en hög andel då hela texten består av 171 ord. Några exempel på sammansatta substantiv är *fritidsaktiviteter*, *grönområden*, *sandstrand*, *landhockeybana*, *lekplats* och *rekreationsmöjligheter*. Undersökningen visar att dessa sammansatta substantiv kan förknippas med naturen, exempelvis *sandstrand* eller *kuststräcka* eller fritidsaktiviteter i naturen, t.ex. *utegym* eller *vattensport*. Att det är så många substantiv som berör just utomhusaktiviteter, och framförallt sporter, är dock inte förvånansvärt med tanke på att kommunen⁷ vill visa upp och väcka intresse för sina fritidsaktiviteter.

Texten innehåller inte många fackord men handlar om olika sportaktiviteter och är man inte van vid sådana uttryck kan de skapa problem. Exempel på det är *utegym* eller *rekreationsmöjligheter*. Ett annat uttryck som kan skapa problem är *Sveriges bästa City Beach*. Detta uttryck saknar en förklaring och det är oklart om det är ett egennamn eller en vanlig benämning för en hamn med olika attraktioner. I mening (7) beskrivs uttrycket lite mer, nämligen att det finns *nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrund vatten*. Trots de tilläggen får man som läsare inte reda på vad *City Beach* betyder.

Egennamnet *Höganäs* förekommer många gånger, närmare bestämt i sex av elva meningar. Anledningen till det är förstås att det handlar om Höganäs kommun och ingen annan kommun.

Långa ord, dvs. ord med minst sex bokstäver finns det 52 stycken av, vilket motsvarar ca 30 % av textens alla ord. Detta värde känns ganska högt men är vanligt i bruksprosa (Hellspong & Ledin 1997:71).

Härnäst ville jag undersöka textens verb och skilde på statiska och dynamiska verb. Statika verb uttrycker tillstånd och dynamiska verb uttrycker förändring (Hellspong & Ledin 1997:69). Jag analyserade alla verb i texten men valde att inte räkna med hjälpverben. Intressant är att det finns 10 dynamiska och 9 statiska verb. De dynamiska verben handlar mest om sportaktiviteter: *idrotta*, *motionera*, *satsa på*. Även i det sista stycket, där läsaren blir uppmuntrad till att själv bli aktiv och leta fram mer information, finns det dynamiska verb. Att nästan hälften av alla verb är statiska bidrar till att texten känns livlös och hackig (Hellspong & Ledin 1997:70). Men med tanke på att texten är en informationstext är den höga andelen statiska verb lämplig då texten har för avsikt att beskriva Höganäs.

Sedan analyserade jag satser. En sats består av subjekt och predikat. Det finns huvudsatser och bisatser och skillnaden mellan dessa två satstyper är att endast huvudsatser kan ”klara sig

---

⁷ Med *kommun* avses i denna uppsats Höganäs kommun.

på egen hand” (Hellspong & Ledin 1997, 74). Jag valde att bara analysera bisatser och huvudsatser och att inte fördjupa mig mer i satsanalys. Endast en bisats finns i texten:

(7) Just nu finns här nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrund vatten.

Det finns också några fraser som är samordnade med *och*. Sådana konstruktioner heter parataxer. Jag hittar fyra parataxer i texten, nämligen i mening (3), (4), (5) och (10).

Till sist undersökte jag meningar. Meningar utgör den högsta syntaktiska nivån. Föreliggande text består av 17 meningar och den genomsnittliga meningslängden är 15,5 ord. I analysen undersöks även om meningarna är vänster- eller högertunga, dvs. om de flesta orden kommer före eller efter det finita verbet. Det visar sig att texten består av enbart högertunga meningar med korta fundament som följande exempel:

(5) Höganäs har nästan sex mil lång kuststräcka med underbara sandständer och stora möjligheter till nästan all form av vattensport.

Man ser att fundamentet består av ett ord, nämligen *Höganäs*, och att de flesta ord kommer efter det finita verbet *har*. Ett kort fundament och högertunga meningar gör att texten blir enklare att ta till sig för läsaren. Ett schema för alla meningar finns som bilaga 7.

I min analys av lexikogrammatiken kommer jag fram till att det finns många sammansatta substantiv och termer som betecknar någon form av sportaktivitet. Då texten vill förmedla information om olika fritidsaktiviteter är det rimligt att använda sådana facktermer och många statiska verb för att beskriva dem. Dock kan just dessa två faktorer försvåra texten för läsaren. Faktorer som däremot gynnar läsbarheten är att texten har högertunga meningarna och få bisatser.

Textbindning

I det följande analyserade jag textbindningar. Jag valde att analysera två typer av textbindningar: tematisk bindning och konnektivbindning. För att en text ska hänga ihop behöver den tematiska bindningar, dvs. tydliga sambandsled i form av att ”det nya bygger på det gamla och det okända på det läsaren redan vet” (Hellspong & Ledin 1997:84). Det nya kallas även för *rema* och det redan bekanta för *tema*. I analysen av den tematiska bindningen undersökte jag hur texten använder tema-remaprincipen. Rent grammatiskt betyder det att temat brukar vara fundamentet i meningen. Remat däremot kommer efter det finita verbet och ofta sist i meningen. Ett exempel till tema-remaprincipen är följande mening:

(2) Kommunen *satsar* på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter.

Man ser att temat *kommunen* står i bestämd form och i fundamentet. Då hela webbsidan handlar om denna kommun förutsätts namnet redan bekant, fast den inte nämnts tidigare i texten. Att kommunen *satsar på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter* är remat i denna mening och introducerar ny information om kommunen.

Det är anmärkningsvärt att det inte sker någon temaprogession i texten, alltså att remat blir temat i nästföljande mening. Det finns en temaprogession mellan rubriken och första meningen:

(1) Upplev härliga *Höganäs*

(2) *Kommunen* satsar på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter.

I detta exempel kan man se att remat från mening (1) *Höganäs* förutsätts som något bekant i nästa mening. Kommunens namn blir inte upprepat utan Höganäs betecknas nu som *kommun*.

I stället för att använda temaprogession i texten för att göra den dynamisk ser man att *Höganäs* eller *kommunen* är temat i 4 av 11 meningar. Genom att upprepa samma tema kan texten inte skapa en dynamik utan förblir statisk (Hellspong & Ledin 1997:87). Ett schema med alla tema-remaprinciper i Originaltexten finns som bilaga 8.

En annan form av textbindning är konnektivbindning. Konnektivbindningar kan urskiljas i fyra grupper: additiv, temporal, adversativ och kausal (Hellspong & Ledin 1997:88). Jag undersökte texten enligt denna indelning på både explicita och implicita konnektivbindningar. Det är intressant att konstatera att det finns väldigt få konnektivbindningar. Det förekommer fyra explicita konnektivbindningar, varav tre är additiva och en är temporal. De additiva är följande:

(7) [...] breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande.

(8) I hamnen finns också klätterblock, [...].

(11) Du finner även information om lekplatser [...].

Den temporala konnektivbindningen finns i mening (7):

(7) Just nu finns här nybyggda restauranger [...].

Det finns några få implicita konnektivbindningar. En implicit konnektivbindning kan hittas mellan mening (6) och (7). Denna bindning är additiv, dvs. att man kan infoga *och* eller *exempelvis* då de två meningarna hänger ihop och bygger på varandra. Ett annat exempel hittar jag i mening (8). Ett *dessutom* skulle här passa för att sammanfoga mening (7) och (8).

Texten som helhet innehåller inte många konnektivbindningar, varken explicita eller implicita. Detta styrker det jag kom fram till när jag undersökte den tematiska bindningen. Texten vill informera läsaren på ett direkt, kort och tydligt sätt. Dock verkar den hackig och livlös då det saknas textbindningar. Trots det anser jag att budskapet går fram.

Disposition

Textens disposition är specificerande, vilket betyder att texten håller sig till allmänna fakta först för att senare i texten specificeras mer och mer (Hellspong & Ledin 1997:99). I metatexten kan man läsa att det *alltid finns något att göra* (mening (2)). Redan i samma mening specificeras detta: *det är enkelt att idrotta eller motionera och att ha en spännande*

fritid. Satsen blir ännu mer specificerad i första stycket i brödtexten. Det är enkelt att hitta på något spännande då *Höganäs har ett väldigt aktivt idrotts- och föreningsliv* (mening (4)). Mer information om föreningar kan man få genom att klicka sig vidare på hemsidan (rad 15-18). En annan specificering av *det är enkelt att idrotta eller motionera och att ha en spännande fritid* (mening 2) hittar man i mening (4): *Det är alltid nära till naturen, vatten och grönområden*. Man får även veta att Höganäs har sex mil lång kuststräcka (mening 5) med möjlighet till *all form av vattensport*. Kuststräckan och dess aktiviteter utvecklas senare i ett eget stycke (rad 10-14).

Denna dispositionsmodell är bra för en intresserad läsare då hen i början på texten får veta vad texten handlar om. Är detta inte av intresse behöver hen inte fortsätta läsa då all följande information bygger på den redan nämnda informationen.

7.1.3 Läsbarhet enligt LIX

Enligt LIX (LIX 2015) är textens läsbarhetsindex 46 och som framgår av grafiken nedan kan texten klassificeras som medelsvår, normal tidningstext:

Tolkning	
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30 - 40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40 - 50	Medelsvår, normal tidningstext
50 - 60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Figur 3 Tolkning av en texts svårighet enligt LIX-räknaren (LIX 2015).

7.2 Analys av den Lättlästa texten

I analysen av den Lättlästa texten undersökte jag samma variabler som i Originaltexten. Sedan undersökte jag även om texten följer MTM:s riktlinjer för lättlästa texter.

7.2.1 Grafisk form

Liksom i analysen av Originaltexten analyserade jag textens typsnitt, styckeindelning, radlängd och eventuella bilder.

Texten består av 39 rader och två rubriker och är uppdelad i åtta textstycken. Längden på textstyckena varierar mellan två och sex rader. Efter huvudrubriken *Uppleva och göra* följer 14 rader text uppdelat i tre stycken. Sedan kommer underrubriken *Kultur och fritid i Höganäs*. Under denna rubrik finns fem textstycken med sammanlagt 20 rader text. I och med att textstyckena är så korta verkar texten luftig och inbjudande. Detta förstärks genom de frasanpassade raderna. De är mellan 16 och 50 tecken, inklusive blanksteg, vilket betyder att den genomsnittliga radlängden är 34 tecken.

Typsnittet som används är Helvetica och det är ett typsnitt utan seriffer som är läsvänlig och användbar för texter på bildskärm. Teckenstorlek i rubriken är 19,5 punkter, vilket följer

Englund Hjalmarsson & Guldbrands rekommendation för rubriker. De tre första styckena har en storlek på 12 punkter. Mellanrubriken är 13,5 punkter stor och de fem följande styckenas text är 10,5 punkter stor. De använda teckenstorlekarna följer rekommendationen mellan 8 och 12 punkter för brödtext (Englund Hjalmarsson & Guldbrand 2009:126). Då det inte framgår av riktlinjerna för lättlästa texter kan jag inte uttala mig om de olika textstorlekarna är läsvänliga och kan rekommenderas för lättlästa texter. Utifrån egna erfarenheter skulle jag personligen rekommendera en större teckenstorlek för lättlästa texter för att underlätta läsandet.

Den Lättlästa texten använder sig av sammanlagt fyra olika teckenstorlekar. Varierande teckenstorlek kan främja läsarens uppmärksamhet. I denna korta text kan det dock ha en motsatt effekt då texten kan upplevas för rörig.

7.2.2 Textens struktur

I detta avsnitt analyserade jag textens lexikogrammatik, textbindning och disposition. Jag följde Hellspong & Ledins analysmodell och analyserade samma variabler som i Originaltexten.

Lexikogrammatik

Den minsta enheten är orden och jag började den lexikogrammatiska analysen med att undersöka just orden. När jag läste texten för första gången uppmärksammade jag de många substantiven. Av totalt 216 ord är 34 substantiv, varav många upprepas flera gånger, t.ex. *kommun*, *kultur* eller *vatten*. Det finns sex egennamn, t.ex. *Höganäs*, *Biografen Saga* eller *Höganäs Sportcenter*, och de upprepas flera gånger. Jag tog inte med egennamn när jag räknade substantiven.

Några fackord som rör sport kan skapa problem, exempelvis *multisportarena*. Det finns några fler ord som jag inte klassificerar som fackord utan mer ”svåra ord”, men som ändå kan skapa problem om de inte är bekanta. Dessa ord används i normalfall inte i vardagliga situationer och det kan vara en anledning till att läsarna inte känner igen dem. Exempel på sådana ”svåra ord” är *klätterblock* eller *skateboardpark*, men även *utegym* och *konsthall* kan vara svåra att förstå. Det förekommer några olika egennamn i texten: *naturreservaten Kullaberg*, *Höganäs Sportcenter*, *Biografen Saga* och *Höganäs Hamn*. Mycket frekvent nämns också *Höganäs*, nämligen åtta gånger.

Påfallande är att det finns 49 långa ord, dvs. ord med minst 6 tecken. Det motsvarar ca 23 % av alla ord. Här måste man dock säga att även ord som *Höganäs* eller *kommun* räknas in och de är, som jag skrev tidigare, frekventa ord i texten. Räknar man bort *Höganäs* finns 41 långa ord i texten, vilket motsvarar ca 19 %, alltså fortfarande en hög andel med tanke på att långa ord ska undvikas.

Härnäst undersökte jag om textens verb är statiska eller dynamiska. Jag valde att följa Hellspong & Ledins förslag och räknade inte med hjälpverb som *kan* eller *ska*. Det finns 16 statiska verb och 12 dynamiska verb. Exempel för statiska verb är *finns*, *är* och *tycka om*. Många av dessa verb förekommer flera gånger. Dynamiska verb i texten är t.ex. *klättra*, *åka* och *göra*. Man ser att verben är ganska jämnt fördelade. Man kan dock även se att de

dynamiska verben alltid förekommer i samband med sportaktiviteter. Den höga andelen statiska verb gör att texten kan kännas livlös (Hellspong & Ledin 1997, 70).

I en lättläst text bör man undvika passiveringar om man följer MTM:s riktlinjer för lättläst, vilket gör det intressant att titta på just passiveringar i texten. Undersökningen visar att det inte finns några passiva verb i texten.

Den nästa enheten är satser, med fokus på bisatser. Det visar sig att det finns fyra bisatser som beskriver och konkretiserar huvudsatsen. Ett exempel för en sådan hittas i mening (7):

(7) I Höganäs finns också Biografen Saga, som är en av Sveriges äldsta biografier.

Andra bisatser finns i mening (3), (4) och (13).

Parataxer, dvs. samordnade fraser med *och*, förekommer några gånger i texten. Sammanlagt finns det fem parataxer och dessa hittar jag i mening (2), (6), (9), (11) och (17). Följande exempel illustrerar hur två likställda satser samordnas med *och*:

(11) Det är enkelt att idrotta och motionera *och* det finns många föreningar.

Den sista enheten inom lexikogrammatik är meningar. Texten består av 16 meningar, en huvudrubrik och en underrubrik. Texten består av 216 ord, vilket resulterar i en genomsnittlig meningslängd av 12 ord. I fråga om meningarna är vänster- eller högertunga kommer jag fram till att alla meningar är högertunga, dvs. att fundamenten i meningarna är korta och de flesta orden kommer efter det finita verbet. I de flesta meningarna består fundamentet bara av 1 ord. Meningen med det längsta fundamentet är mening (13):

(13) Kusten längs havet i Höganäs är sex mil lång med underbara sandstränder, där alla kan sporta på olika sätt.

Ett kort fundament gör meningarna lättare att förstå då den nya informationen kommer i slutet av meningen. På så sätt blir informationsstrukturen enklare att följa (Hellspong & Ledin 1998, 77). Texten följer alltså rekommendationen att använda högertunga meningar för att underlätta läsningen. Ett schema med alla meningar finns som bilaga 9.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att texten innehåller många långa och svåra ord. Med tanke på att texten klassificeras som lättläst borde man kunna förvänta sig ett enklare och vardagligare ordval. Även att texten innehåller fyra bisatser kan ses som problematiskt, med tanke på att en lättläst text ska innehålla få eller inga underordnade bisatser alls. Textens korta fundament och högertunga meningar bidrar till att texten får en läsvänlig syntax. Även dispositionen med en underrubrik kan bidra till att texten blir mer läsvänlig.

Textbindning

Även i den Lättlästa texten analyserade jag tematiska bindningar och konnektivbindningar i texten. I den tematiska analysen är tema-rem-principen i fokus då en tydlig tema-rem-princip underlättar textförståelsen. I denna text kan man se att *Höganäs* respektive *kommun*

nämns 5 gånger i temat, alltså i det meningsfält som representerar det redan kända i en mening. Detta är rimligt då denna text publicerats på Höganäs webbsida.

Tre exempel på temaprogession, dvs. där remat blir temat i den nästa meningen, kan hittas. Exempelen finns i meningarna (2) och (3), (12) och (13) och (14) och (15). Exemplet i mening (2) ser ut som följande:

(2) Det finns mycket att göra för alla människor *i Höganäs och i den vackra Kullabygden*.

(3) *Här* finns naturreservatet Kullaberg för dig som tycker om natur.

I detta exempel kan man alltså se att temat *här* i mening (3) syftar tillbaka till remat i mening (2): *i Höganäs och i den vackra Kullabygden*. Ett schema med tema-rem-principen för alla meningar finns som bilaga 10.

I det följande undersökte jag textens konnektivbindningar. Några explicita konnektivbindningar förekommer, bl.a. i mening (7) och (12). Bindningen i mening (12) är additiv:

(12) *Dessutom* är det alltid nära till vatten.

Det finns några implicita konnektivbindningar som skapar sammanhang mellan meningar. Exempel hittar jag bl.a. mellan mening (5) och (6):

(5) Höganäs Sportcenter är till för dig som tycker om sport.

(6) Ungdomar kan klättra i klätterblock i hamnen, åka skateboard i skateboardparken och sporta på olika sätt på vår nya multisportarena.

Det framgår tydligt i detta exempel att meningarna hänger ihop trots att sambandet inte blir utskrivet. Mening (6) exemplifierar det som nämns i mening (5). Exempel på andra implicita konnektivbindningar är mellan mening (9) och (10), (14) och (15).

Det jag kommer fram till efter att ha undersökt textbindningar är att det inte finns många bindningar, varken tematiska bindningar eller konnektivbindningar. En text med tydliga textbindningar, såväl explicita som implicita, är lätt att följa och flyter på bra. Texten vill informera om Höganäs kommun och dess fritidsaktiviteter. De få bindningarna gör att texten känns ”klippt-och-klistrad” och som att författaren inte har tänkt på meningarnas samspel.

Disposition

Textens disposition kan kallas för additiv temadisposition (Hellspong & Ledin 1997:99). Det betyder att olika aspekter av en text sidordnas, dvs. att ny information ges kontinuerligt och inte bygger på tidigare information. Temat i texten är vad man kan uppleva och göra i Höganäs. Första stycket berättar bl.a. om naturreservatet och kulturerbjudanden. I stycke två presenteras Höganäs Sportcenter och andra sportaktiviteter. Stycke tre pratar om Höganäs biograf. Stycke fyra och fem upprepar teman från stycke ett och två, medan stycke sex och sju presenterar hamnen. I stycke åtta blir läsaren uppmuntrad och hänvisad till att läsa mer om

Höganäs. Dispositionen visar dock ingen dynamik åt ett visst håll, t.ex. från det allmänna till det mer specifika. En disposition som inte visar någon dynamik tycker jag är lämplig för en informationstext lik denna.

7.2.3 Läsbarhet enligt LIX

För att kunna se hur LIX klassificerar denna text klistrade jag in den i textmodulen på www.lix.se. Resultatet är att textens läsbarhetsindex ligger på 35. Som framgår av figur 3 i kapitel 7.1.3 kan den Lättlästa texten klassificeras som lättläst, skönlitteratur, populärtidningar. Den klassificeras alltså även av LIX som en lättläst text.

7.2.4 MTM:s riktlinjer

I det här avsnittet undersökte jag om texten följde MTM:s riktlinjer för lättläst⁸. MTM skriver att texten ”ska utgå från läsaren” (Lättläst 2015:vanliga frågor om lättläst). Då individerna i mottagargruppen för lättläst har mycket varierande kunskap är det svårt att anpassa en text så att den är tillgänglig för alla. Detta går att se även i detta fall. Det blir inte tydligt vem texten riktar sig till då det saknas en tydlig röst och ett direkt tilltal för att ”ta tag i läsaren” direkt. MTM kräver vardagliga ord, och det kan jag inte bekräfta att denna text har. Med den tänkta mottagargruppen bestående av bl.a. dyslektiker, andraspråks elever och människor med Aspergers syndrom, kan man inte förvänta sig att ord som *konsthall*, *multisportarena*, *föreningar*, *basketplan* eller *naturreservat* är bekanta. På ordnivå används inte vardagliga ord. På meningsnivå kan sägas att texten har korta rader och att meningarna inte är särskilt långa. Detta till trots känns inte texten krystad utan vid läsning känns texten ändå naturlig. Det används även ett anpassat radfall för att underlättar läsandet. Sista rekommendationen, att låta text och bild samspeja är ett råd som inte realiserar i denna text. Det finns ingen bild, fast det rekommenderas av MTM. Bilder kan främja läsförståelsen om de är konkreta och illustrerar samma sak som beskrivs i ord. Layouten i den här texten består av olika teckenstorlek. De tre första styckena har en större teckenstorlek och det känns som att det ska vara någon form av metatext. Dock framgår det inte tydligt. Bra är att texten, även om den är kort, har en underrubrik. Det hjälper läsaren att orientera sig.

Genom min analys kommer jag fram till att texten inte följer alla riktlinjer som ges av MTM (Lättläst 2015, vanliga frågor om lättläst).

Råden som följs är:

- Texten ska ha en röd tråd och ta tag i läsaren direkt.
- En luftig formgivning - den text som läsare möter skall vara överskådlig och tilltalande.

En rekommendation som bara delvis följs är:

- I texten används vardagliga ord och korta rader.

Följande råd följs inte:

- Sammanhanget ska vara tydligt - läsaren ska inte behöva ha omfattande förkunskaper.

---

⁸ se kapitel 3.1.1.

- I layouten ska text och bild samspela.

Sammanfattningsvis kan konstateras att texten följer några av MTM:s riktlinjer. Dock finns det möjlighet till förbättringar. De riktlinjerna som tas upp av MTM är inte lika specificerade som t.ex. Lundberg och Reichenbergs, men att följa dem kan förbättra textens tillgänglighet för en stor del i den tänkta mottagargruppen. Föreliggande lättlästa text behöver ändras i några avseenden för att följa MTM:s riktlinjer.

7.3 Jämförelse av de båda analyserna

Jämförelsevis kommer jag fram till att texterna skiljer sig åt mycket i den grafiska formen och i dispositionen. Medan Originaltexten har en tydlig struktur med rubrik, metatext, en illustrerande bild och sedan själva texten har den Lättlästa texten en otydligare disposition. Det kan tänkas att stycke ett, två och tre i den Lättlästa texten motsvarar metatexten i Originaltexten. Dock motsvarar inte innehållet Originaltextens innehåll. Då de korta raderna i den Lättlästa texten gör att den upplevs längre är det bra med en underrubrik för att vägleda läsaren. Ett råd är att använda förtydligande bilder i lättlästa texter, men detta råd följs inte i den här texten.

På ordnivå finns det inte mycket skillnad. Båda texterna har många termer som förutsätter en viss förkunskap inom sportaktiviteter. Beroende på läsarens kunskap och intresse är orden i båda texterna lika svåra att förstå. Intressant är att författaren verkar ha haft i åtanke att man ska förklara svåra uttryck i den Lättlästa texten. *Rekreationsmöjligheter* i Originaltexten förklaras i den Lättlästa texten på följande vis: *andra platser som du kan vila på*. Även ett egennamn som används i Originaltexten tas bort i den Lättlästa texten: *Sveriges bästa City Beach* blir *Höganäs Hamn*.

Båda texterna är informationstexter och det syns tydligt i valen av verb. De dynamiska och statiska verben är nästan lika många i båda texterna och de statiska verben gör texten hackig och osammanhängande.

Textbindningar används på ett bättre sätt i den Lättlästa texten. Det förekommer några fler temaprogessioner i den Lättlästa texten, vilket gör det lättare för läsaren att förstå sammanhanget. Ett tydligt sammanhang mellan meningar behövs särskilt i lättlästa texter då den tänkta läsaren oftast inte kan läsa mellan raderna, dvs. att läsa saker som faktiskt inte ordagrant är skriven i ord.

Det är även intressant att det finns fler bisatser i den Lättlästa texten än i Originalversionen då en text blir svårare med fler bisatser.

Sammanfattningsvis kommer jag fram till att den Lättlästa texten har mindre antal långa sammansatta ord, kortare meningar, en högre andel bisatser, lika mycket högertyngd, tydligare textbindning och lite mer information. Frågan om dessa ändringar gör att texten blir mer lättläst och om de skillnader jag har kommit fram till i min analys spelar så stor roll i den praktiska undersökningen, eller om svårigheterna med texten beror på något annat vill jag besvara med enkätundersökningen i nästa kapitel.

8 Enkät

I följande kapitel vill jag presentera analysen av enkäten. Jag beskriver deltagargruppen, genomförandet och resultatet.

8.1 Deltagare

Som tidigare nämnt var deltagargruppen en SFI-klass på C2-nivå. Gruppen bestod av arton kvinnor och män, alla med olika utbildningsbakgrund och tiden de bott i Sverige varierade mellan tio månader och nio år. Då jag valde att anonymisera eleverna och deras svar fick jag ingen information om ålder eller utbildning. Enligt läraren har några elever en akademisk utbildningsbakgrund med några år studier i hemlandet. Andra däremot lärde sig inte att läsa och skriva förrän de kom till Sverige. De flesta eleverna har en kortare skolutbildning än åtta år. En studietid som oftast inte motsvarar densamma i Sverige. Fråga 2 i enkäten var tänkt att ge ett svar på hur många som lärt sig läsa och skriva i Sverige. Det visade sig dock att eleverna missförstod denna fråga och sexton av arton angav att de lärt sig läsa och skriva i Sverige. Då jag visste att detta inte var fallet kunde jag inte använda denna fråga i utvärderingen.

8.2 Genomförande

Tiden som var avsett för enkäten var en lektion på 60 minuter. Både läraren och jag ansåg denna tid som tillräcklig. Det visade sig dock att några elever behövde mer tid. Den maximala tiden som fanns till förfogande var 80 minuter. Vi delade slumpmässigt in eleverna i två grupper men såg till att den elev som hade dyslexi fick den Lättlästa texten. Denna person behövde den Lättlästa texten utifrån två aspekter: dyslexi och svenska som andraspråk. Då två elever kom senare än de andra fick båda vara i samma grupp. Det resulterade i att gruppen med Originaltexten bestod av åtta elever och gruppen med den Lättlästa texten av tio elever. Först fick eleverna läsa texten och efter att ha läst klart fick de frågorna. Jag valde detta upplägg då eleverna fick använda ordbok under själva läsningen men inte när de skulle svara på frågorna. Jag tillät användandet av ordbok då jag utgick från att de använder det när de själva läser en svensk text.

Under läsandet kom det upp flera frågor hos eleverna. Läraren och jag valde dock att inte besvara några frågor om texten utan bara när de inte förstod frågorna. Vi påpekade flera gånger att jag inte ville testa vad eleverna kunde utan att jag istället var intresserad av hur texterna fungerade för den tänkta målgruppen.

8.3 Resultat

I det här avsnittet vill jag redogöra för enkätens resultat. Jag kommer att presentera resultaten i tre avsnitt, vilka motsvarar enkätens upplägg. Frågorna är, förutom fråga 16 och 17 i del 2, likadana för Originaltexten och den Lättlästa texten. Tabell 2 och 3 visar hur eleverna upplevde texterna:

Tabell 1 Textintryck hos eleverna med Originaltexten.

Fråga 6. Är texten lätt?	Antal elever
Ja. Texten är lätt.	3
Nej, texten är svår.	4
Nej. Texten är jättesvår.	-
Inget svar	1

Tabell 2 Textintryck hos eleverna med den Lättlästa texten.

Fråga 6. Är texten lätt?	Antal elever
Ja. Texten är lätt.	4
Nej, texten är svår.	5
Nej. Texten är jättesvår.	1

Man kan se att i båda grupperna upplevde hälften av deltagarna texten som svår. Den Lättlästa texten upplevdes i ett fall som jättesvår. Frågan om eleverna förstod texten gav ett intressant resultat:

Tabell 3 Textförståelse hos eleverna med Originaltexten.

Fråga 6. Är texten lätt?	Antal elever	Fråga 7. Förstår du texten?	Antal elever
Ja. Texten är lätt.	3	Ja. Jag förstår texten.	2
		Ja. Men jag förstår inte allt.	1
		Nej. Jag förstår inte texten.	-
Nej, texten är svår.	4	Ja. Jag förstår texten.	1
		Ja. Men jag förstår inte allt.	3
		Nej. Jag förstår inte texten.	-
Nej. Texten är jättesvår.	-	Ja. Jag förstår texten.	-
		Ja. Men jag förstår inte allt.	-
		Nej. Jag förstår inte texten.	-
Inget svar	1		

Tabell 4 Textförståelse hos eleverna med den Lättlästa texten

Fråga 6. Är texten lätt?	Antal elever	Fråga 7. Förstår du texten?	Antal elever
Ja. Texten är lätt.	4	Ja. Jag förstår texten.	3
		Ja. Men jag förstår inte allt.	1
		Nej. Jag förstår inte texten.	-
Nej, texten är svår.	5	Ja. Jag förstår texten.	2
		Ja. Men jag förstår inte allt.	3
		Nej. Jag förstår inte texten.	-
Nej. Texten är jättesvår.	1	Ja. Jag förstår texten.	-
		Ja. Men jag förstår inte allt.	-
		Nej. Jag förstår inte texten.	1

Tabellen visar att de flesta eleverna som angav att texten var lätt svarade att de förstod texten. Det gällde både för Originaltexten och för den Lättlästa texten. Man kan se att även de som upplevde texten som svår angav att de förstod texten. Jag tolkar det som att de förstod vad texten handlade om men inte alla ord. Det var även likadant för Originaltexten och den Lättlästa texten. En elev i Originaltext-gruppen svarade inte på denna fråga. Om det berodde på att texten var för svår kan jag inte bedöma i efterhand. Man kan även se att ingen tyckte att Originaltexten var jättesvår. Det tyckte däremot en deltagare i den Lättlästa-gruppen. Hen angav att texten var jättesvår och att hen inte förstod texten alls.

8.3.1 Del 1

I den första delen ställde jag fem frågor om eleverna, t.ex. vistelsetid i Sverige, vilket språk de talade hemma osv. Dessa frågor skulle bl.a. berätta om elevernas attityd gentemot Sverige och svenskan. Då jag var tvungen att ställa frågorna på ett enkelt sätt valde jag ja/nej-frågor. Svaren på frågorna om eleverna tyckte om SFI-kursen och om människorna i Sverige var snälla besvarade alla med ”ja”. Jag anser mig inte kunna använda dessa svar för att dra slutsatser om attityd och motivation gentemot svenskan och Sverige. Svaren kanske hade varit annorlunda om jag gjort enkäten utanför SFI-skolan. Den femte frågan däremot gav en tydlig bild om hur mycket eleverna användet det svenska språket hemma. Bara två av femton⁹ elever angav att de hemma mest talade svenska. Följande uppställning visar vilka språk som talades hemma:

⁹ Jag räknade inte med tre enkätsvar då en elev inte hade svarat på denna fråga och två andra hade gett flera svar trots att man bara skulle ge ett svar.

Tabell 5 Språk som anges pratas hemma av eleverna.

Språk	Antal elever
Amhariska	1
Arabiska	4
Bengaliska	1
Dari	3
Engelska	1
Kinesiska	1
Kurdiska	2
Svenska	2

Om och i så fall i vilken utsträckning svenska som hemmaspråk påverkar elevens textförståelse vill jag diskutera i kapitel 8.

8.3.2 Del 2

Den andra delen bestod av nitton frågor till och om texten. I min analys valde jag att dela upp denna del i två delar, då frågorna 1-7 handlade om texten och frågorna 8-19 om ord. Av plats- och tidsskäl kan jag inte redogöra för allt utan begränsar mig till tre frågor gällande frågorna 1-7 och en sammanfattning av frågorna 8-19. Dessa tre frågor representerar mina resultat väl och efter utvärdering av alla enkätsvar kunde jag se att de antaganden jag kommit fram till och de slutsatserna jag dragit av enkätundersökningen kan styrkas av dessa tre frågor.

Fråga 1-7

I den här delen använde jag öppna frågor, dvs. frågor där deltagarna själva fick formulera ett svar. Jag valde dock att formulera enkla frågor så att eleverna kunde hitta svaren direkt i texten. Jag kommer att skriva ut frågan och presenterar sedan en utvärdering av elevernas svar.

Fråga 1. Vad kan du göra i Höganäs? Skriv tre exempel från texten.

Eleverna med Originaltexten svarade ganska olika denna fråga. Många svarade med bara ett substantiv. Ett svar kunde exempelvis se ut så här:

- Vattensport
- Lekplatser
- Kultur

I början av utvärderingsprocessen var jag förvånad över att få sådana svar. Jag började inse att jag behövde tolka svaren, dvs. att svaret *Lekplatser* har en underförstådd mening som deltagaren inte kunde uttrycka, nämligen: *Jag kan gå till olika lekplatser*. Jag var dock medveten om att jag inte fick tolka in för mycket i svaren.

Deltagarna med den Lättlästa texten svarade i fyra av nio¹⁰ fall med fullständiga meningar. Jag tyckte att det var överraskande då ingen av deltagarna med Originaltexten svarade med en

---

¹⁰ En deltagare svarade inte på denna fråga.

hel mening. Det verkade som att de med den Lättlästa texten kunde formulera ett eget svar utifrån informationen i texten. Om det berodde på att texten var enklare eller att de ”duktigare” eleverna hamnade i denna grupp är svårt att säga utifrån dessa svar. Nedan följer ett exempel på hur svaren såg ut:

- Jag kan läsa boken.
- Jag kan vila.
- Jag kan läsa om föreningar.

Jag vill förklara hur jag tyder de här svaren. Första svaret visar att eleven hittade information om att det finns ett bibliotek (jfr mening (4)) och utifrån det drog hen slutsatsen att hen kan läsa i Höganäs. Samma gäller för det andra svaret. Information kunde hittas i texten i mening (18). Det sista svaret visar att eleven missuppfattade mening (17). Det som skrivs i sista stycket i texten (jfr mening (16)-(18)) beskriver inte vad man kan göra i Höganäs utan vad man kan göra på denna del av webbsidan. Jag ser två förklaringar för denna missuppfattning. En förklaring är att texten var utskriven, alltså att den inte lästes i det format den var tänkt att läsas i och att detta ledde till att eleven inte kunde förstå att det sista stycket handlade om webbsidan, inte Höganäs. En annan förklaring är att eleven uppfattade ordet *här* (jfr mening (16)) som samma *här* i mening (3), där det faktiskt relateras till Höganäs. För att förstå att det sista stycket inte handlade om Höganäs behövde man tänka abstrakt och läsa mellan raderna, något som läsare av en lättläst text inte ska behöva göra då de ofta inte kan det. Man kan se att denna typ av missuppfattning bara skedde med den Lättlästa texten. Detta förklarar jag med att meningen formuleras på ett annat sätt i Originaltexten (jfr mening (9)).

Fråga 2. Vad gör kommunen?

På denna fråga gav sju av åtta elever med Originaltexten nästan likadana svar. Detta visar att de hittade meningen frågan syftade på, nämligen mening (2). Enbart en elev gav ett annat, mer allmänt svar. Troligtvis kopplade hen frågan om kommunen till vilken kommun som helst och inte Höganäs kommun.

Mer än hälften av eleverna med den Lättlästa texten hittade också svaret i texten, nämligen i mening (9). Sex elever återgav meningen ordagrant medan de andra fyra gav olika svar vilka visade att de missuppfattade informationen. Ett sådant svar är exempelvis:

Kommunen arbetar på fritiden.

Jag antar att eleven syftade på samma mening, dvs. mening (9), men att hen inte förstod hela meningen.

Fråga 5. Du åker till Höganäs. Vad vill du göra i Höganäs?

Med den här frågan ville jag testa om eleverna kunde överföra och använda information från den lästa texten. Då det presenterades många olika fritidsaktiviteter i texten hade jag förväntat mig att eleverna skulle använda dessa fritidsaktiviteter i svaren. Det var möjligt att ge upp till tre svar.

Förutom en¹¹ deltagare med Originaltexten visade alla elever i denna grupp förmågan att överföra information. Jag fick fram olika svar och följande exempel visar några av dem:

- Jag vill göra vattensport.
- Jag vill gå till restaurangen.
- Jag vill gå till lekplatsen.

Man kan alltså tydligt se att deltagarna kunde ta in information om olika fritidsaktiviteter och vidareutvecklade den till ett svar.

Hos eleverna med den Lättlästa texten valde två elever att inte svara på denna fråga. De andra åtta deltagarna gav svar jag hade förväntat mig:

- Jag ska gå på museum.
- Jag ska äta på restaurang.
- Jag ska simma i grunt vatten.

Jag fick även svar som visade att eleverna kunde använda och vidareutveckla informationen: *Jag ska köpa nya kläder.* Jag tolkar detta exempel som att eleven läst om de nya affärerna i Höganäs Hamn och då tänkt ett steg längre, nämligen att hen skulle köpa någonting där. Även svaret *Jag ska läsa en bok* visade att eleven kunde vidareutveckla informationen om att det finns ett bibliotek i Höganäs.

Fråga 8-19

Frågorna 8-19 är ordfrågor, med vilka jag ville se om ord som jag klassificerar som ”svåra ord” var bekanta för undersökningsgruppen. I enkäten till Originaltexten frågade jag efter *föreningar, hamn, sandstrand, bibliotek* och *grönområden*. Deltagarna med den Lättlästa texten fick orden *föreningar, hamn, sandstrand, bibliotek* och *konsthall*. Anledning till att den ena gruppen hade *grönområden* och den andra *konsthall* var att orden inte fanns med i båda texter men att jag ville testa förståelse för ett sammansatt ord då de anses vara svåra att förstå. Jag valde att skriva orden som de framträdde i texten, dvs. jag skrev inte orden i singularis om de i texten var i pluralis, eftersom jag inte kunde förutsätta att eleverna redan lärt sig olika deklinationer. Samtidigt som jag ville veta om eleverna visste vad ordet betydde, ville jag veta om de hört ordet tidigare. Ordfrågorna såg ut som följande exempel:

8. Vet du vad **föreningar** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

9. Har du hört ordet **föreningar** tidigare?

- ja
- nej

---

¹¹ Deltagaren anger att hen inte vill åka till Höganäs.

Följande tabell visar elevernas svar¹²:

Tabell 6 Sammanfattning av svaren på ordförståelsefrågorna 8-17.

Ord	Vet du vad ordet betyder?				Godkänd förklaring ¹³		Har du hört ordet tidigare?			
	Original		Lättläst				Original		Lättläst	
	ja	nej	ja	nej	ja (Original/Lättläst)	nej (Original/Lättläst)	ja	nej	ja	nej
föreningar	2	5	4	5	2 (1/1)	4 (1/3)	2	5	6	3
hamn	3	4	5	4	6 (2/4)	2 (1/1)	-	7	4	5
sandstrand	4	3	3	6	5 (3/2)	2 (1/1)	3	4	3	6
bibliotek	7	1	8	1	15 (7/8)	-	8	-	9	-
grönområden	4	3			2 (2/-)	2 (2/-)	4	3		
konsthall			1	8	1(-/1)				-	9

Tabellen visar att de valda orden inte var bekanta för alla elever. I flera fall såg jag att eleverna svarade att de hört ordet tidigare men att de inte kunde förklara ordet. Jag var medveten om att eleverna hade svårt att förklara eller beskriva begrepp med egna ord. I de flesta förklaringarna kunde jag dock se att eleverna var inne på rätt spår, även om förklaringarna inte var helt korrekta. Frågeställningarna valde jag att formulera på det sättet då jag ville veta om elever som inte hört ordet tidigare kunde skapa förståelse med hjälp av texten. Att detta skedde kunde jag exempelvis se på ordet *hamn*. Ingen i Originaltext-gruppen angav att de hört ordet tidigare, men tre svarade att de visste vad det betydde och två kunde ge en godkänd förklaring. Detta gällde även för ordet *konsthall* i den Lättlästa texten. En elev angav att hen inte hade hört ordet tidigare men hen kunde sedan ge ett godkänt svar: *En plats där det finns gamla saker*.

I den sista frågan hade eleverna möjlighet att ange svåra ord, utöver de tidigare efterfrågade. Följande uppställning visar orden som eleverna angav som svåra¹⁴:

Originaltext	Lättläst text
evenemangskalender (3 gånger)	biograf
idrottsanläggningar (2 gånger)	Kullabygden
klätterblock	kultur
landhockeybana	kust
motionera	motionera (2 gånger)
rekreationsmöjligheter (3 gånger)	strand
solbad	ungdom
satsa på	äldst
utveckla	

¹² I båda grupperna valde en elev att inte svara på alla frågor. Där eleven har svarat är svaret inräknat. Detta förklarar de avvikande siffrorna jämfört med de andra delarna i analysen.

¹³ En godkänd förklaring visar att eleven förstår ordet. En godkänd förklaring för *hamn* är: *Hamn ligger bredvid vatten*. En icke godkänd förklaring är *Hamn betyder stor vatten*.

¹⁴ Orden är ordnade i alfabetisk ordning.

Det jag vill visa med denna uppställning är att långa sammansatta substantiv ofta är svåra att förstå. De ord som flera gånger nämndes som svåra, *rekreationsmöjligheter*, *idrottsanläggningar* och *evenemangskalender*, fanns bara i Originaltexten. Antagligen var författarna medvetna om att dessa ord är svåra att förstå och tog bort dessa i den Lättlästa texten. Trots att *klätterblock* och *landhockeybana* också nämndes i den Lättlästa texten angav ingen av eleverna dessa ord som svåra. Detta kan bero på att meningarna formulerats på annat sätt så att betydelsen blev tydligare. Dock vill jag inte tolka in för mycket. Intressant är att *Kullabygden* nämns som svårt ord. Detta visar att eleven inte uppfattade det som ett egennamn. Läraren och jag förklarade flera gånger att Höganäs är ett namn men vi besvarade inga andra ordfrågor.

Efter min utvärdering av ordfrågorna kan jag konstatera att eleverna i båda grupper hade problem med de valda orden. Ett undantag var *bibliotek*, vilket femton av sjutton elever kunde förklara. Detta kan förklaras med i vilken miljö jag valde att genomföra undersökningen. Eleverna läser svenska i en skola och troligtvis har de varit i kontakt med ett bibliotek några gånger då SFI-skolan har ett eget bibliotek. Det visade sig att texten i vissa fall kunde bidra till en bättre förståelse, dock inte i alla fall. Jag kommer även fram till att de enkla substantiven verkar vara lika svåra som de sammansatta.

I följande kapitel vill jag diskutera hur de resultat jag kommer fram till i textanalyserna hänger ihop med resultaten av enkäten.

9 Resultat och sammanfattande slutsatser

Efter att ha analyserat texterna och gjort en enkätundersökning vill jag nu sammanfatta och presentera resultaten jag kommit fram till.

Frågorna jag undersökte var om den Lättlästa texten var strukturerad på ett annat sätt än Originaltexten, om information i den Lättlästa texten strukits eller tagits bort och om den Lättlästa texten fungerade för min undersökta mottagargrupp. Dessa frågor besvarar jag i de följande avsnitten.

9.1 Texternas struktur

Mina textanalyser visade att det inte finns så stor skillnad mellan Originaltexten och den Lättlästa texten. Därför presenterar jag främst skillnaderna mellan texterna. Vid första anblicken kan man få uppfattningen att texterna är ganska olika. Det första man ser är att den Lättlästa textens struktur skiljer sig mycket från Originaltextens. Medan Originaltexten innehåller en bild avstår den Lättlästa texten från all form av illustration. Även radlängden och textstrukturen skiljer sig åt och den Lättlästa texten påvisar ett konsekvent användande av frasanpassade rader. Medan Originaltexten har en tydlig struktur med rubrik, metatext, en illustrerande bild och sedan brödtexten har den Lättlästa texten en otydlig struktur. Det kan tänkas att stycke ett, två och tre motsvarar Originaltextens metatext, dock är innehållet inte likadant. De korta raderna i den Lättlästa texten gör att den upplevs längre. Det är därför bra att det används en underrubrik för att vägleda läsaren. Användandet av fyra olika teckenstorlekar gör att texten känns rörig.

En djupare analys av själva texten, inte bara textens grafiska form, visar att även dispositionsmodellerna skiljer sig åt. Originaltexten har en specificerande disposition och den information som ges i början detaljeras mer och mer. Den Lättlästa texten däremot sidoordnar information och presenterar ny information allt eftersom. Båda dispositionerna fungerar bra för en informationstext. Dispositionen i den Lättlästa texten är dock lite mer lyckad då läsaren inte behöver ta med information från stycke till stycke utan varje stycke kan läsas för sig.

På den lexikogrammatiska nivån är skillnaderna inte lika många. Det finns dock några skillnader när det gäller ordnivån. Båda texterna har många termer som förutsätter en viss förkunskap inom sportaktiviteter. Beroende på läsarens kunskap och intresse är båda texterna lika svåra att förstå. Intressant är att författaren verkar ha haft i åtanke att man ska förklara svåra uttryck i den Lättlästa texten. *Rekreationsmöjligheter* i Originaltexten förklaras i den Lättlästa texten på följande vis: *andra platser som du kan vila på*. Även ett egennamn som används i Originaltexten tas bort i den Lättlästa texten: *Sveriges bästa City Beach* blir *Höganäs Hamn*. Det är också iögonfallande att kommunens namn används mycket frekvent i båda texterna.

Undersökningen av textbindningar visar att de används på ett bättre sätt i den Lättlästa texten. Det förekommer några fler temaproggressioner i den Lättlästa texten, vilket gör det lättare för läsaren att förstå sammanhanget. Ett tydligt sammanhang mellan meningar behövs särskilt i de lättlästa texterna då den tänkta läsaren oftast inte kan läsa mellan raderna.

Upprepningar av egennamn, tillsammans med få textbindningar och många statiska verb resulterar i att båda texterna upplevs som hackiga, osammanhängande och utan riktig flyt.

På meningsnivån uppvisar den Lättlästa texten ett högre antal meningar jämfört med Originaltexten, vilket är rimligt. Kortare meningar, men lika mycket innehåll, förmedlas i flera satser. Undersökningen visar att den Lättlästa texten har fler bisatser än Originaltexten, vilket kan tyckas vara konstigt då rekommendationen är att undvika bisatser. LIX-värdet är som förväntat lägre i den Lättlästa texten vilket tillåter slutsatsen att texten är lättare att läsa.

9.2 Texternas innehåll

I min analys kom jag fram till att det inte finns så stora skillnader mellan texternas innehåll. Trots olika dispositionsmodeller presenterar båda texterna samma innehåll. Det finns dock en sevärdhet som Originaltexten inte berättar om och det är biografen. Denna information finns bara i den Lättlästa texten. Bortsett från denna skillnad är texternas innehåll likadana. Att den Lättlästa texten förmedlar mer information än Originaltexten hade jag inte förväntat mig. Då lättlästa texter visar ett enklare informationsflöde trodde jag att information skulle utelämnas och inte tilläggas.

9.3 Den Lättlästa texten i praktiken

Om den Lättlästa texten var lättare än Originaltexten går inte att besvara. Tittar man närmare på hur eleverna svarade på intrycks- och förståelsefrågan kan man se tendenser men inget

tydligt svar. Intrycksfrågan¹⁵ visar att hälften av deltagarna i båda grupperna upplevde texten som svår. Den Lättlästa texten upplevdes i ett fall som jättesvår.

I den Lättlästa textens enkät svarade nästan alla att texten var lätt att förstå. Dock angav nästan hälften att de inte förstod allt. Svaren hos eleverna med Originaltexten visade ett liknande svar. Här angav däremot mer än hälften att de inte förstod allt. Enligt dessa siffror kan man alltså dra slutsatsen att eleverna med den Lättlästa texten kunde ta in informationen bättre. Att detta uppenbarligen inte var fallet visar textfrågorna 1-4. Här gav sex av tio deltagarna minst ett felaktigt svar eller valde att inte svara på minst en av frågorna. Jämfört med Originaltexten, där endast två av åtta elever gav ett felaktigt svar eller inte besvarade minst en fråga, verkade gruppen med den Lättlästa texten ha mer problem att förstå innehållet. Detta resultat väcker frågan vad som gjorde att deltagarna med den Lättlästa texten inte kunde svara på frågorna. Var texten svårare än Originaltexten eller hade de inte tillräcklig kunskap för att kunna besvara frågorna? Att det är en relevant fråga visar även resultaten från ordfrågorna. Man kan se att ungefär lika många elever i båda grupperna angav att de inte hört orden tidigare. I försök att ge förklaringar lyckades också ungefär lika många i båda grupper med att ge ett godkänt svar. Ett undantag här var ordet *hamn* vilket gruppen med den Lättlästa texten kunde förklara bättre. Siffrorna visar att Lättläst-gruppen avslutade ordfrågorna en aning bättre än Originaltext-gruppen. I några fall verkade texten ge en tydligare bild av orden vilket ledde till att eleverna kunde förstå dem, även om de inte hade hört orden tidigare. Med tanke på hur liten den undersökta gruppen var spelade elevernas individuella och varierande kunskaper en viktig roll och påverkade resultaten mycket. På frågan om den Lättlästa texten är lämplig för min mottagargrupp vill jag ge följande svar: Båda texterna visade sig vara svåra, för några elever för svåra, och eleverna kunde inte använda texterna utan stöd från tredje part. Jag anser att varken Originaltexten eller den Lättlästa texten är användbar för min undersökta mottagargrupp.

9.4 Sammanfattning

Om en text som klassificeras som lättläst kan användas för min mottagargrupp är den sista frågeställningen i kapitel 2. Utifrån de textuella aspekterna och läsbarheten vill jag nästan påstå att den kan det. Det som hindrar mig från det är det faktum att i praktiken visade sig texten vara för svår som jag även påpekar i kapitel 9.3. Det framgick både av enkätensvaren och det jag såg när jag genomförde undersökningen i klassrummet. Avslutningsvis hade jag gärna velat konstatera att den Lättlästa texten följde MTM:s riktlinjer och att den var ett utmärkt alternativ att ta till sig information. Textanalysen visar att den undersökta Lättlästa texten borde vara lättare att läsa och förstå. Dessvärre var detta inte fallet i praktiken.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att som lättläst räknas inte bara korta rader och korta meningar utan meningarna måste också samspela och lätt ge läsaren tillgång till information. För att den Lättlästa texten ska bli enklare behöver den följa MTM:s riktlinjer i större utsträckning. Jag kan däremot inte säga i vilken omfattning texten skulle behöva ändras för att vara tillräckligt enkel för min undersökta mottagargrupp.

---

¹⁵ se enkätens fråga 6.

10 Diskussion

I uppsatsens sista kapitel kommer jag att värdera min undersökning och diskutera framtida behov av lättlästa texter.

10.1 Begränsningar i min undersökning

Min undersökning visade att den Lättlästa texten var en aning svårare än Originaltexten. Ett resultat som jag inte hade förväntat mig. Det är dock lite kritiskt att dra sådana slutsatser efter att ha undersökt och jämfört texten utifrån svar från en sådan liten grupp som arton personer. Resultatet bör därför tolkas med försiktighet och kan inte representera hela mottagargruppen med ett annat förstaspråk. Även om personer med invandrarbakgrund är starkt överrepresenterade i gruppen av svaga läsare är de inte den enda mottagargruppen. Att självständigt kunna läsa och förstå lättlästa texter i andraspråksinlärningsprocessen är bara ett steg av många i språkutvecklingen. De lättlästa texterna är bara en del i utvecklingen och ska leda till att inlärarna så småningom kan använda vanliga texter. För många personer som behöver lättlästa texter är det inte så. Deras kunskap utvecklas inte och deras behov av lättlästa texter kommer alltid finnas kvar.

Jag är även medveten om att resultatet av min undersökning kunde ha blivit ett helt annat om jag hade undersökt en annan klass inom SFI-skolan som kommit längre i inlärningsprocessen. Dock hade jag bestämt mig för denna grupp av den anledningen att eleverna läser lättlästa texter i undervisningen. Att resultatet bara gäller för en mycket liten del måste också betänkas. Enkätundersökningen kunde dock även visa att det inte verka finnas ett tydligt samband mellan kvalitet på svaren, vistelsetid i Sverige och hemmaspråk. De elever som angav att de hemma pratade svenska visade en aning mer förståelse för texten. Självklart är det en fördel att använda inlärningspråket så mycket som möjligt. Om detta kan främja läsförståelsen kan jag dock inte påvisa i min undersökning. En annan faktor som jag trodde skulle ha mer påverkan på läsarens förståelse var vistelsetiden i Sverige. Jag utgick ifrån att en längre tid i Sverige skulle visa sig i bättre ordförståelse och kanske även bättre textförståelse. Det visade sig dock inte vara fallet. En tredjedel av eleverna har varit i Sverige längre än tre år men deras svar skilde sig inte från de elever med en kortare vistelsetid. Inte heller på ordfrågorna verkar vistelsetiden eller hemmaspråket ha så stort inflytande som jag hade förväntat mig. Anledningen till att jag trodde på en skillnad var att en längre vistelsetid och svenska som hemmaspråk ger mer kontakt med inlärningspråket, vilken i sin tur skapar ett större ordförråd och en bättre förståelse. Men detta kan jag inte bevisa i undersökningen. Eleverna med kort vistelsetid kunde känna igen och förklara orden lika bra som eleverna med lång vistelsetid. Den individuella utvecklingen verkar ha haft störst inflytande på resultaten.

10.2 Framtida behov och forskning

Att det inte finns officiella riktlinjer för att skriva lättläst skapar stora skillnader mellan olika lättlästa texter då alla skribenter ha egna uppfattningar av vad som är lätt. För att möta allas behov ser jag en indelning av lättläst i olika nivåer av lättläst som ett steg åt rätt håll. För att lättläst ska bli användbart för så många som möjligt måste forskningen intensiveras och enhetliga riktlinjer fastslås.

Under arbetet med denna uppsats fick jag möjlighet att vidareutveckla och fördjupa mina kunskaper om lättläst. Genom att leta efter ett svar på varför lättlästa texter känns livlösa och innehållsfattiga fick jag fram intressanta resultat. Enkätundersökningen var den slutliga pusselbiten som saknades för att bevisa att den Lättlästa texten inte var så lättläst. Jag hittade svar på mina frågor och kan konstatera att det i princip är omöjligt att skriva en lättläst text som möter allas behov. Fortsatt forskning inom lättläst är absolut nödvändig, även för att uppfylla språklagens krav på tillgänglig information för alla. Att det saknas forskning är oförståeligt med tanke på att mer än var femte person har svårt att förstå vanliga texter. Antalet invandrare i Sverige kommer att öka i samband med den politiska situationen i världen. Det behövs alltså inte bara mer forskning om lättläst utan även om läsbarhet hos andraspråksinlärare. Dessutom är enhetliga riktlinjer för lättläst mycket önskvärda.

11 Litteraturförteckning

11.1 Tryckt litteratur

Abrahamsson, Niclas. 2008. *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.

Borgström, Håkan och Strengbohm, Pelle. 2006: *Den hemliga koden – aktuell forskning om läsning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Englund Hjalmarsson, Helena och Guldbrand, Karin. 2009. *Klarspråk på nätet*. Sundbyberg: Pagina Förlags AB.

Hellspong, Lennart. 2001. *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.

Hellspong, Lennart och Ledin, Per. 1997. *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lundberg, Ingvar & Reichenberg, Monica. 2008. *Vad är lättläst?* Specialpedagogiska skolmyndigheten.

SOU 2013:58. 2013. *Lättläst*. Stockholm: Fritzes.

Sundin, Maria. 2007. *Lättläst - så funkar det*. Stockholm: Jure Förlag AB.

11.2 Elektroniska källor

Andersson, Madeleine. 2013. *Lättläst – om eleverna själva får välja? En undersökning om vilken text elever föredrar och varför*. Karlstads universitet.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:605193/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2015-02-14).

Bryntesson, Mea. 2009. *Är tydlig svenska lättläst? En jämförande studie av två sätt att bearbeta texter*. Umeå universitet.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:309770/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2015-02-06).

Camilla Forsberg *Myndigheten som pedagog – om myndigheters lättlästa texter* i Anders Persson & Roger Johansson (red.) (2014) *Vetenskapliga perspektiv på lärande, undervisning och utbildning i olika institutionella sammanhang – utbildningsvetenskaplig forskning vid Lunds universitet*.

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=4437902&fileId=4437905> (hämtad 2015-04-07).

Funka. 2015.

<http://www.funka.com/vi-erbjuder/stod-krav-och-test/bearbetning-av-texter/> (hämtad 2015-05-20).

Funka. 2015. *Om Funka*.

<http://www.funka.com/om-funka/> (hämtad 2015-05-20).

LIX. 2015.

www.lix.se (hämtad 2015-04-20).

Lättläst. 2015. *Vanliga frågor om lättläst.*

<http://lattlast.se/om-lattlast/vanliga-fragor-om-lattlast> (hämtad 2015-04-20).

Myndighet för tillgängliga medier. 2015. *Om oss.*

<http://www.mtm.se/om-oss/> (hämtad 2015-05-18)

Nationalencyklopedin. 2015. *Elev*

www.ne.se.proxy.ub.umu.se/ordb%C3%B6cker/ (hämtad 150504).

Nationalencyklopedin. 2015. *Klarspråk.*

www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/klarspråk (hämtad 2015-05-15).

Nationalencyklopedin. 2015. *LL-böcker*

<http://www.ne.se.proxy.ub.umu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ll-böcker> (hämtad 2015-05-17).

Nationalencyklopedin. 2015. *Lättläst.*

www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/lattlast (hämtad 2015-05-09).

Nationalencyklopedin. 2015. *Original.*

www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/original (hämtad 2015-05-09).

PIAAC. 2015. *PIAAC - en internationell undersökning av vuxnas kunskaper och färdigheter.* Stockholm: Utbildningsdepartementet.

<http://www.regeringen.se/sb/d/14968> (hämtad 2015-05-20).

Skolverket. 2014. *Utbildning i svenska för invandrare.*

<http://www.skolverket.se/skolformer/vuxenutbildning/utbildning-i-svenska-for-invandrare> (hämtad 2015-05-10).

SOU 2006:8. *Mångfald och räckvidd.* Stockholm: Kulturdepartementet.

<http://www.regeringen.se/sb/d/6293/a/56735> (hämtad 2015-04-20).

SOU 2009:600. *Språklag.* Stockholm: Kulturdepartementet.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Spraklag-2009600_sfs-2009-600/ (hämtad 2015-04-23).

Språkrådet. *Språkrådets uttolkning av språklagen.* 2010. Stockholm: Språkrådet.

http://www.xn--sprkfrsvaret-vcv4v.se/sf/fileadmin/PDF/Sprakradets_tolkning.pdf (hämtad 2015-04-25).

8 SIDOR. 2015. *Historia.*

<http://8sidor.se/8-sidors-historia/> (hämtad 2015-05-20).

12 Bilageförteckning

Bilaga 1 Originaltext	i
Bilaga 2 Lättläst text	iii
Bilaga 3 Originaltext rad-och meningsnumrerad	iv
Bilaga 4 Lättläst text rad- och meningsnumrerad	vi
Bilaga 5 Enkät Originaltext	vii
Bilaga 6 Enkät Lättläst text	xi
Bilaga 7 Schema över Originaltextens fundament	xv
Bilaga 8 Tematisk bindning Originaltext	xvi
Bilaga 9 Schema över den Lättlästa textens fundament	xvii
Bilaga 10 Tematisk bindning Lättläst text	xviii

Bilaga 1 Originaltext

<http://www.hoganas.se/sv/Invanare/Uppleva--gora/>

Upplev härliga Höganäs

Kommunen satsar på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter. I Höganäs finns det alltid något att göra, det är enkelt att idrotta eller motionera och att ha en spännande fritid.

[Lättläst Lyssna](#)

Höganäs har ett väldigt aktivt idrotts- och föreningsliv och dessutom är det alltid nära till natur, vatten och grönområden. Höganäs har nästan sex mil lång kuststräcka med underbara sandständer och stora möjligheter till nästan all form av vattensport.

I Höganäs hamn satsar kommunen på att utveckla Sveriges bästa City Beach. Just nu finns här nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrunt vatten. I hamnen finns också klätterblock, ett utegym, landhockeybana och basketplan.

På dessa sidor hittar du information om biblioteken i kommunen, Höganäs Sportcenter och våra idrottsanläggningar. Du kan också läsa om våra föreningar och du kan ta del av vad som händer

just nu genom vår evenemangskalender. Du finner även information om lekplatser, grönområden och rekreativsmöjligheter i hela kommunen.

Bilaga 2 Lättläst text

<http://www.hoganas.se/sv/Lattlast/Uppleva-och-gora/>

Uppleva och göra

Det finns mycket att göra för alla människor i Höganäs och i den vackra Kullabygden. Här finns naturreservatet Kullaberg för dig som tycker om natur. Det finns bibliotek, museum och konsthall för dig som tycker om kultur.

Höganäs Sportcenter är till för dig som tycker om sport. Ungdomar kan klättra i klätterblock i hamnen, åka skateboard i skateboardparken och sporta på olika sätt på vår nya multisportarena.

I Höganäs finns också Biografen Saga, som är en av Sveriges äldsta biografier.

[Lyssna](#)

Kultur och fritid i Höganäs

Kommunen arbetar för att det ska finnas mycket olika kultur och mycket att göra på fritiden.

I Höganäs finns det alltid något att göra. Det är enkelt att idrotta och motionera och det finns många föreningar. Dessutom är det alltid nära till natur och vatten.

Kusten längs havet i Höganäs är sex mil lång med underbara sandstränder, där alla kan sporta på olika sätt.

I Höganäs Hamn finns nya restauranger och affärer, breda bryggor och grunt vatten vid stranden. Här finns klätterblock, utegym, landhockeybana och basketplan.

Här kan du läsa om biblioteken i kommunen, om Höganäs Sportcenter och våra idrottsplatser. Du kan läsa om våra föreningar och om vad som händer i kommunen. Du kan läsa om lekplatser, parker och andra platser som du kan vila på.

Bilaga 3 Originaltext rad-och meningsnumrerad

<http://www.hoganas.se/sv/Invanare/Uppleva--gora/>

1 (1) Upplev härliga Höganäs

2 (2) Kommunen satsar på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter. (3) I
3 Höganäs finns det alltid något att göra, det är enkelt att idrotta eller motionera och att
4 ha en spännande fritid.

5 [Lättläst Lyssna](#)

6
7
8 (4) Höganäs har ett väldigt aktivt idrotts- och föreningsliv och dessutom är det alltid nära till natur,
9 vatten och grönområden. (5) Höganäs har nästan sex mil lång kuststräcka med underbara
10 sandständer och stora möjligheter till nästan all form av vattensport.

11
12 (6) I Höganäs hamn satsar kommunen på att utveckla Sveriges bästa City Beach. (7) Just nu
13 finns här nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som
14 långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrunt vatten. (8) I hamnen finns också
15 klätterblock, ett utegym, landhockeybana och basketplan.

16 (9) På dessa sidor hittar du information om biblioteken i kommunen, Höganäs Sportcenter och
17 våra idrottsanläggningar. (10) Du kan också läsa om våra föreningar och du kan ta del av vad

18 som händer just nu genom vår evenemangskalender. (11) Du finner även information om
19 lekplatser, grönområden och rekreativsmöjligheter i hela kommunen.

Bilaga 4 Lättläst text rad- och meningsnumrerad

<http://www.hoganas.se/sv/Lattlast/Uppleva-och-gora/>

1 (1) Uppleva och göra

2 (2) Det finns mycket att göra för alla människor
3 i Höganäs och i den vackra Kullabygden.

4 (3) Här finns naturreservatet Kullaberg
5 för dig som tycker om natur.

6 (4) Det finns bibliotek, museum och konsthall
7 för dig som tycker om kultur.

8
9 (5) Höganäs Sportcenter är till för dig
10 som tycker om sport.

11 (6) Ungdomar kan klättra i klätterblock i hamnen,
12 åka skateboard i skateboardparken
13 och sporta på olika sätt
14 på vår nya multisportarena.

15
16 (7) I Höganäs finns också Biografen Saga,
17 som är en av Sveriges äldsta biografier.

18 [Lyssna](#)

19 (8) Kultur och fritid i Höganäs

20 (9) Kommunen arbetar för
21 att det ska finnas mycket olika kultur
22 och mycket att göra på fritiden.

23 (10) I Höganäs finns det alltid något att göra.

24 (11) Det är enkelt att idrotta och motionera
25 och det finns många föreningar.

26 (12) Dessutom är det alltid nära till natur och vatten.

27 (13) Kusten längs havet i Höganäs är sex mil lång
28 med underbara sandstränder,
29 där alla kan sporta på olika sätt.

30 (14) I Höganäs Hamn finns nya restauranger och affärer,
31 breda bryggor och grunt vatten vid stranden.

32 (15) Här finns klätterblock,
33 utegym, landhockeybana och basketplan.

34 (16) Här kan du läsa om biblioteken i kommunen,
35 om Höganäs Sportcenter och våra idrottsplatser.

36 (17) Du kan läsa om våra föreningar
37 och om vad som händer i kommunen.

38 (18) Du kan läsa om lekplatser, parker
39 och andra platser som du kan vila på.

Bilaga 5 Enkät Originaltext

1. Hur många år har du bott i Sverige?

2. Lärde du dig läsa och skriva i Sverige?

ja

nej. Jag lärde mig läsa i mitt hemland.

3. Är människorna i Sverige snälla?

ja

nej

4. Tycker du om SFI-skolan?

ja

nej

5. Vilket språk talar du **oftast** hemma? Ge bara **1 svar**.

Svenska

Arabiska

Engelska

Spanska

Annat språk: Skriv här: _____

Upplev härliga Högnäs

Svara på frågorna. Använd inte ordbok nu.

1. Vad kan du göra i Högnäs? Skriv 3 exempel från texten.

- _____
- _____
- _____

2. Vad gör kommunen?

_____

3. Hur lång är kusten i Högnäs?

_____

4. Vad finns i Högnäs hamn?

_____

5. Du åker till Högnäs. Vad vill du göra i Högnäs?

- _____
- _____
- _____

6. Är texten lätt?

- Ja. Texten är lätt.
- Nej. Texten är svår.
- Nej. Texten är jättesvår.

7. Förstår du texten?

- Ja. Jag förstår texten.
- Ja. Men jag förstår inte allt.
- Nej. Jag förstår inte texten.

8. Vet du vad **föreningar** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

9. Har du hört ordet **föreningar** tidigare?

- ja
- nej

10. Vet du vad **hamn** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

11. Har du hört ordet **hamn** tidigare?

- ja
- nej

12. Vet du vad **sandstrand** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

13. Har du hört ordet **sandstrand** tidigare?

- ja
- nej

14. Vet du vad **bibliotek** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

15. Har du hört ordet **bibliotek** tidigare?

- ja
- nej

16. Vet du vad **grönområden** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

17. Har du hört ordet **grönområden** tidigare?

- ja
- nej

18. Finns det många ord du inte förstår?

- ja
- nej

19. Skriv upp 3 andra ord som du inte förstår i texten:

- _____
- _____
- _____

Bilaga 6 Enkät Lättläst text

1. Hur många år har du bott i Sverige?

2. Lärde du dig läsa och skriva i Sverige?

ja

nej. Jag lärde mig läsa i mitt hemland.

3. Är människorna i Sverige snälla?

ja

nej

4. Tycker du om SFI-skolan?

ja

nej

5. Vilket språk talar du **oftast** hemma? Ge bara **1 svar**.

Svenska

Arabiska

Engelska

Spanska

Annat språk: Skriv här: _____

Uppleva och göra

Svara på frågorna. Använd inte lexikon nu.

1. Vad kan du göra i Höganäs? Skriv 3 exempel från texten.

- _____
- _____
- _____

2. Vad gör kommunen?

_____

3. Hur lång är kusten i Höganäs?

_____

4. Vad finns i Höganäs hamn?

_____

5. Du åker till Höganäs. Vad vill du göra i Höganäs?

- _____
- _____
- _____

6. Är texten lätt?

- Ja. Texten är lätt.
- Nej. Texten är svår.
- Nej. Texten är jättesvår.

7. Förstår du texten?

- Ja. Jag förstår texten.
- Ja. Men jag förstår inte allt.
- Nej. Jag förstår inte texten.

8. Vet du vad **föreningar** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

9. Har du hört ordet **föreningar** tidigare?

- ja
- nej

10. Vet du vad **hamn** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

11. Har du hört ordet **hamn** tidigare?

- ja
- nej

12. Vet du vad **sandstrand** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

13. Har du hört ordet **sandstrand** tidigare?

- ja
- nej

14. Vet du vad **bibliotek** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

15. Har du hört ordet **bibliotek** tidigare?

- ja
- nej

16. Vet du vad **konsthall** betyder?

- Ja. Det betyder: _____
- Jag vet inte.

17. Har du hört ordet **konsthall** tidigare?

- ja
- nej

18. Finns det många ord du inte förstår?

- ja
- nej

19. Skriv upp 3 andra ord som du inte förstår i texten:

- _____
- _____
- _____

Bilaga 7 Schema över Originaltextens fundament

	Vänster (=Fundament)	Finit verb	Höger
(1)		Upplev	härliga Höganäs
(2)	Kommunen	satsar på	ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter.
(3)	I Höganäs	finns	det alltid något att göra, det är enkelt att idrotta eller motionera och att ha en spännande fritid.
(4)	Höganäs	har	ett väldigt aktivt idrotts- och föreningsliv och dessutom är det alltid nära till natur, vatten och grönområden.
(5)	Höganäs	har	nästan sex mil lång kuststräcka med underbara sandständer och stora möjligheter till nästan all form av vattensport.
(6)	I Höganäs hamn	satsar	kommunen på att utveckla Sveriges bästa City Beach.
(7)	Just nu	finns	här nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrund vatten.
(8)	I hamnen	finns	också klätterblock, ett utegym, landhockeybana och basketplan.
(9)	På dessa sidor	hittar	du information om biblioteken i kommunen, Höganäs Sportcenter och våra idrottsanläggningar.
(10)	Du	kan	också läsa om våra föreningar och du kan ta del av vad som händer just nu genom vår evenemangskalender.
(11)	Du	finner	även information om lekplatser, grönområden och rekreativsmöjligheter i hela kommunen.

Bilaga 8 Tematisk bindning Originaltext

	Tema	Finit verb	Rema
(1)		Upplev	härliga Höganäs
(2)	Kommunen	satsar	på ett stort och varierat urval av kultur och fritidsaktiviteter.
(3)	I Höganäs	finns	det alltid något att göra, det är enkelt att idrotta eller motionera och att ha en spännande fritid.
(4)	Höganäs	har	ett väldigt aktivt idrotts- och föreningsliv och dessutom är det alltid nära till natur, vatten och grönområden.
(5)	Höganäs	har	nästan sex mil lång kuststräcka med underbara sandständer och stora möjligheter till nästan all form av vattensport.
(6)	I Höganäs hamn	satsar	kommunen på att utveckla Sveriges bästa City Beach.
(7)	Just nu	finns	här nybyggda restauranger och affärer, breda bryggor som inbjuder till såväl solbad som långsamt strosande och en underbar sandstrand med långgrunt vatten.
(8)	I hamnen	finns	också klätterblock, ett utegym, landhockeybana och basketplan.
(9)	På dessa sidor	hittar	du information om biblioteken i kommunen, Höganäs Sportcenter och våra idrottsanläggningar.
(10)	Du	kan	också läsa om våra föreningar och du kan ta del av vad som händer just nu genom vår evenemangskalender.
(11)	Du	finner	även information om lekplatser, grönområden och rekreativsmöjligheter i hela kommunen.

Bilaga 9 Schema över den Lättlästa textens fundament

	Vänster (=Fundament)	finit verb	höger
(1)			Uppleva och göra
(2)	Det	finns	mycket att göra för alla människor i Höganäs och i den vackra Kullabygden.
(3)	Här	finns	naturreservatet Kullaberg för dig som tycker om natur.
(4)	Det	finns	bibliotek, museum och konsthall för dig som tycker om kultur.
(5)	Höganäs Sportcenter	är	till för dig som tycker om sport.
(6)	Ungdomar	kan	klättra i klätterblock i hamnen, åka skateboard i skateboardparken och sporta på olika sätt på vår nya multisportarena.
(7)	I Höganäs	finns	också Biografen Saga, som är en av Sveriges äldsta biografier.
(8)			Kultur och fritid i Höganäs
(9)	Kommunen	arbetar	för att det ska finnas mycket olika kultur och mycket att göra på fritiden.
(10)	I Höganäs	finns	det alltid något att göra.
(11)	Det	är	enkelt att idrotta och motionera och det finns många föreningar.
(12)	Dessutom	är	det alltid nära till natur och vatten.
(13)	Kusten längs havet i Höganäs	är	sex mil lång med underbara sandstränder, där alla kan sporta på olika sätt.
(14)	I Höganäs Hamn	finns	nya restauranger och affärer, breda bryggor och grunt vatten vid stranden.
(15)	Här finns		klätterblock, utegym, landhockeybana och basketplan.
(16)	Här	kan	du läsa om biblioteken i kommunen, om Höganäs Sportcenter och våra idrottsplatser.
(17)	Du	kan	läsa om våra föreningar och om vad som händer i kommunen.
(18)	Du	kan	läsa om lekplatser, parker och andra platser som du kan vila på.

Bilaga 10 Tematisk bindning Lättläst text

	Tema	finit verb	Rema
(1)	Uppleva och göra		
(2)	Det	finns	mycket att göra för alla <i>människor i Höganäs och i den vackra Kullabygden.</i>
(3)	<i>Här</i>	finns	naturreservatet Kullaberg för dig som tycker om natur.
(4)	Det	finns	bibliotek, museum och konsthall för dig som tycker om kultur.
(5)	Höganäs Sportcenter	är	till för dig som tycker om sport.
(6)	Ungdomar	kan	klättra i klätterblock i hamnen, åka skateboard i skateboardparken och sporta på olika sätt på vår nya multisportarena.
(7)	I Höganäs	finns	också Biografen Saga, som är en av Sveriges äldsta biografier.
(8)	Kultur och fritid i Höganäs		
(9)	Kommunen	arbetar	för att det ska finnas mycket olika kultur och mycket att göra på fritiden.
(10)	I Höganäs	finns	det alltid något att göra.
(11)	Det	är	enkelt att idrotta och motionera och det finns många föreningar.
(12)	Dessutom	är	det alltid <i>nära till natur och vatten.</i>
(13)	<i>Kusten</i> längs havet i Höganäs	är	sex mil lång med underbara sandstränder, där alla kan sporta på olika sätt.
(14)	I Höganäs Hamn	finns	nya restauranger och affärer, breda bryggor och grunt vatten vid stranden.
(15)	Här	finns	klätterblock, utegym, landhockeybana och basketplan.
(16)	Här	kan	du läsa om biblioteken i kommunen, om Höganäs Sportcenter och våra idrottsplatser.
(17)	Du	kan	läsa om våra föreningar och om vad som händer i kommunen.
(18)	Du	kan	läsa om lekplatser, parker och andra platser som du kan vila på.